

Перад тым, як атрымаць ураджай, у зямлю трэба шмат чаго ўкласці. У тым ліку і грошай. Выдаткі, па словах Віктара Дудзіка, у сельскагаспадарчым бізнэсе не такія і малыя.

Беларусь з'яўляецца экспертна арыентаванай, і тэхнічная адукацыя мае для краіны важнае значэнне. Патрэба ў спецыялістах расце, а патрабаванні да ведаў і прафесійных навыкаў становяцца ўсё больш жорсткімі.

У Мікалая Сцепанавіча з Пухавіч дапытлівы розум і няўрымслівы характар. Усё жыццё ён разважаў: як найлепшым чынам выкарыстаць энергію рэж, каб было проста і эканамічна?

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ПРЫМЕ ЎДЗЕЛ У ПАСЯДЖЭННІ САВЕТА КІРАЎНІКОЎ ДЗЯРЖАЎ СНД

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка накіраваўся з рабочым візітам у Туркменістан, дзе 5 снежня прыме ўдзел у пасяджэнні Савета кіраўнікоў дзяржаў СНД. Аб гэтым БЕЛТА паведамлілі ў прэс-службе беларускага лідара.

На парадку дня пытанні, што датычацца як бягучай дзейнасці арганізацыі, так і яе далейшага развіцця. Кіраўнікі дзяржаў разгледзяць вынікі работы Садуўнясці за бягучы перыяд, функцыянаванне міжпарламенцкай асамблеі дзяржаў — удзельніц СНД па ўмацаванні інтэграцыйнага ўзаемадзеяння, а таксама шэраг гуманітарных і культурных пытанняў. Акрамя таго, будзе абмеркавана тэма сумеснага святкавання 70-й гадавіны Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Па выніках перагавораў у Ашхабадзе плануецца падпісаць шэраг дакументаў, што датычацца супрацоўніцтва ў галіне арганізацыі інтэграванага валютнага рынку, ўмацавання ўзаемадзеяння ў сферы фінансавай бяспекі, антытэрарыстычнай дзейнасці.

Парламенцкі дзённік

ДЗЯРЖАВА ВАЛОДАЕ, ПРЫВАТНІК ПРЫВАТНІК, ПРЫВАТНІК ПРЫВАТНІК, ПРЫВАТНІК ПРЫВАТНІК, ПРЫВАТНІК ПРЫВАТНІК

Пастаянныя камісіі беларускага парламента працягваюць абмеркаванне законапраектаў. Учора працавалі камісіі па эканамічнай палітыцы і па працы і сацыяльных пытаннях.

Чаму інвестар не прыходзіць?

Пастаянная камісія Палаты прадстаўнікоў па эканамічнай палітыцы абмяркоўвала праект закона «Аб канцэсіях». Іншымі словамі, гэта закон аб адной з формаў дзяржаўна-прыватнага партнёрства, калі прыватнік прыцягваецца да эфектыўнага кіравання дзяржаўнай маёмасцю ці да аказання паслуг, што звычайна аказвае дзяржава, на ўзаемавыгадных умовах. Для дзяржавы канцэсійныя дамовы — гэта альтэрнатыўны спосаб развіцця тых ці іншых галін гаспадарчай дзейнасці, спосаб інвестыцыйнага супрацоўніцтва. Звычайна такую схему выкарыстоўваюць для рэалізацыі буйных інфраструктурных і сацыяльна-значных праектаў.

Пакуль што прававое рэгуляванне інвестыцыйнай дзейнасці на аснове канцэсій адбываецца з дапамогай III раздзела Інвестыцыйнага кодэкса, які страціць сілу пасля з'яўлення закона аб канцэсіях. Асобны закон неабходны таму, што, нягледзячы на наяўнасць прававога рэгулявання ў галіне канцэсій, не было заключана ніводнай канцэсійнай дамовы. Значыць, існуючыя нормы не ствараюць спрыяльных умоў для прыцягнення інвестараў.

Мікалай КАЛТУНОЎ, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па эканамічнай палітыцы, патлумачыў, што інтарэсы дзяржавы пры выкарыстанні канцэсійнай праектаў заключаюцца ў перакладанні расходаў па інвеставанні ўтрыманні свабод (г. зн. дзяржаўнай) маёмасці на канцэсіонераў, папаўненні рэспубліканскага і мясцовага бюджэтаў за кошт паступленняў канцэсійнай платы і падатковых і іншых абавязковых плацяжоў, вырашэнні некаторых сацыяльна-эканамічных пытанняў — напрыклад, пытанні аб стварэнні новых працоўных месцаў.

Для інвестара ж прадугледжаны гарантыі, а таксама льготы і прэферэнцыі, усталяваныя заканадаўствам аб інвестыцыях. «Гэта створыць не менш прывабныя ўмовы ў параўнанні з заключэннем інвестыцыйных дамоў», — лічыць дэпутат.

Пастаянная камісія Палаты прадстаўнікоў па працы і сацыяльных пытаннях разглядала праект закона «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях рэгулявання працоўных і звязаных з імі адносін». Праект уключае шмат аспектаў, сярод якіх магчымыя заключэння тэрміновай працоўнай дамовы, пашырэнне кола асоб, якія змогуць працаваць дома, і шмат іншага.

Больш падрабязна аб гэтым законапраекце чытайце ў бліжэйшых нумарах «Звязды».

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

«ПРАМАЯ ЛІНІЯ» З МІНІСТРАМ

У чацвер, 6 снежня, з 11.00 да 12.30 міністр працы і сацыяльнай абароны Беларусі **Марыяна Акінзіна** прымае ў прыватна-прававым кабінете «прамую лінію».

У гэты дзень па тэлефоне (017) 306 37 95 любы грамадзянін зможа задаць сваё пытанне міністру, падзяліцца меркаваннем, выказаць прапановы па актуальных пытаннях у сферы заканадаўства аб працы і сацыяльнай абароне.

У адпаведнасці з заканадаўствам, просім пры звароце на «прамую лінію» ўказваць сваё прозвішча, імя, імя па бацьку і звесткі пра месца жыхарства і (або) працы (вучобы).

Дай «агеньчыку»!

Інспектары ДАІ настойліва раяць усім аўтамадарам дасканала падрыхтаваць транспартныя сродкі да зімовых умоў. У тым ліку не забываць пра акумулятар.

Фота: Аляксандр ПЕШЧЫКА

ЗІМОВАЯ ДАРОГА?

парады вадзіцелям

Паводле прагнозу Рэспубліканскага гідраметэацэнтра, на бягучым тыдні ў Беларусі тэмпература паветра будзе апускацца ніжэй за нуль, верагодна выпадзенне снегу, на дарогах могуць утварыцца наледзь і галалёдзіца.

Рэкамендацыі па кіраванні аўтамабілем на зімовай дарозе:

- Тармажніце рухавіком - найбольш эфектыўнае;
- каб пазбегнуць прабуксоўкі на месцы на заледзенай дарозе - пачынайце рух з другой перадачы;
- пад'язджаючы да пешаходных пераходаў, прыпыніце аўтамабіль на трох перадачы, зніжыце скорасць руху, каб своєчасна рэагаваць на раптоўнае злічэнне пешаходаў;
- старайцеся не перамяшчаць тармажніце на дарожнай разметцы - гэта самая слякця месцы;
- памніце, масты і тунэлявады прамаўляюць у першую чаргу;
- вытрымлівайце беспіспечную адлегласць да аўтамабіля;
- забудзьце пра рух накатам на нейтральнай перадачы;
- рукавіцё са скорасцю меншай за дазволена;
- не рабіце рэзкіх рухаў;

Крыніца: УДАІ АС Беларусі.

© Інфарграфіка

Сітуацыя

Ці плаваць ласосям па Вілі?

Ці ведаеце вы, што восенню ў беларускія рэкі на нераст заходзяць рэдкія ласасёвыя рыбы — сёмга і кумжа? Доўгі час яны абедзве лічыліся канчаткова страчанымі для нашай краіны. Ды і цяпер знаходзяцца на мяжы знікнення і занесены ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь. Шкада, калі здарыцца так, што толькі назвы нашых вёсак і рэк, такіх як Ласасянка, Лоша, Лашанка (якія нясуць у сваёй аснове назву рыбы — ласось) будуць нагадваць, што калісьці гэтая каштоўная чырвоная рыба вадзілася ў беларускіх рэках.

Калісьці чырвоная рыба часта была на сталях простых беларусаў

Калісьці і кумжа, і сёмга (або ласось атлантычны) нярэдка з'яўляліся на сталях простых беларусаў і былі звычайным уловам у беларускіх рэках. Яны рабілі доўгае падарожжа, дабіраючыся да нас з Балтыйскага мора. Кумжа і сёмга маглі застацца ў мясцовых вадаёмах, ператвараючыся ў фарэль, або стронгу ручавую.

Вадзілася чырвоная рыба ў рэках Беларусі да пачатку XX стагоддзя. Але ўжо ў 1965 годзе іх тыя рэкі зафіксавалі яе поўнае знікненне. Прычыны яны звязвалі ў першую чаргу з будаўніцтвам ГЭС на рэках Літвы і Беларусі.

— Сёмга і кумжа вялікую частку жыцця праводзяць у моры, набіраючы вагу. Але калі (праз 2-5 гадоў) наступае тэрмін, вяртаюцца для нерасту ў рэкі, у тых жа самых месцах, дзе нарадзіліся самі (раней яны ўвогуле былі прэснаводнымі), — распавядае старшы навуковы супрацоўнік ННЦ па біярэсурсах НАН Беларусі Міхаіл ПЛЮТА. — Іх шлях пачынаецца ў Куршскім заліве ў Балтыйскім моры. Далей рыба ідзе ўверх па плыні Нёмана. Для адкладвання ікры яны пралываюць больш за 500 км! Іх шлях праходзіць праз тэрыторыі трох дзяржаў: Расіі, Літвы і Беларусі...

Дарэчы, у прэснай вадзе ў ласося пачынаюцца палавыя змены, якія называюць лашанам. А самае атрымлівае назву лоха (менавіта адсюль узятая слоўца, якім, бывае, называюць розных даверлівых небарак. А усё таму, што на гэты час рыба перастае сілкавацца, яна моцна худнее, частка яе гіне...).

СТАР 3

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

УКРАЎСКІЮ АПАЗІЦЫЮ АДСАДЗІЛІ АД ПАРЛАМЕНЦКАЙ ТРЫБУНЫ

Адпаведнае рашэнне прыняла група па падрыхтоўцы першага пасяджэння Рады, якое прызначана на 12 снежня.

Паводле гэтага рашэння, прадстаўнікі кіруючай Партыі рэгіёнаў зоймуць амаль усе першыя рады ў зале пасяджэння. З апазіцыянераў выхад да першага рада ў крайнім сектары атрымала толькі партыя Вітала Клічкі. План таго, як будуць рассяданы новаабраныя дэпутаты, прымаў прадстаўнікі Партыі рэгіёнаў і Кампартыі Украіны, іх апаненты ў галасаванні не удзельнічалі.

Зацверджаная схема рассядкі ў Радзе зводзіцца да нуля магчымасць аператыўнага блакіравання трыбуны апазіцыі. Парламенцкая практыка 5-га і 6-га скліканняў паказала, што для гэтага неабходна прысутнасць «сілавога дасанта» ў першых радах.

ПІЦЕРСКІЯ НАВУКОЎЦЫ СЦВЯРДЖАЮЦЬ, ШТО РАЗГАДАЛІ САКРЭТ КІТАЙСКІХ АЛІМПІЙЦАЎ

Навукоўцы з Санкт-Пецярбургскага навукова-даследчага інстытута фізічнай культуры абвясцілі пра распрацоўку метаду, зольнага дапамагчы спартсменам пры падрыхтоўцы да зімовых Гульніў-2014 у Сочы. Яны навучыліся ствараць спецыяльную ваду, якую пілі кітайскія атлеты падчас Алімпіяды-2008 у Пекіне.

Па словах намесніка дырэктара інстытута, прафесара Кастуса Караткова, навукоўцамі распрацаваны прыбор з графенавым фільтрам, які дазваляе ствараць структураваную ваду. Апошняя, калі яе ўжываць працягла час, становіцца ўплывае на працэздольнасць спартсменаў, памяншае на 15-20% час аднаўлення пасля фізічных нагрузкаў, прыводзіць у норму артрыяльны ціск і частату пульсу. Усё гэта адбываецца за кошт аптымізацыі энергетычнага абмену ў арганізме. Прафесар Санкт-Пецярбургскага НДІ фізічнай культуры Сяргей Глушакоў, у сваю чаргу, асабліва адзначыў, што гэты метаду — бяздольнага. Спажыванне вады не забаронена антыдапінгавым кодэксам.

У ІЗРАЇЛІ АКЦЁРАМ ЗАБАРАНІЛІ КУРЫЦЬ НА СЦЭНЕ

Вярхоўны суд Ізраіля адмяніў дазел суда ніжэйшай інстанцыі курыць акцёрам на сцэне падчас прадстаўлення, нават калі таго патрабуе п'еса.

Ён паставіў, што ўведзеная забарона на курэнне ў грамадскіх месцах распаўсюджваецца і на тэатры. Каментуючы рашэнне, Хайфскі гарадскі тэатр паведаміў, што з гэтага часу не будзе ставіць спектаклі, персанажы якіх кураць на сцэне. Істцы з гонарам заявілі, што падобнае рашэнне выносіцца ўпершыню ў сусветнай практыцы, і падкрэслілі, што гэты дзень — святая для ўсіх, хто беражэ сваё здароўе.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

СІРЫЯ ПАЧАЛА РЫХТАВАЦЬ ХІМЗБРОЮ?

Сірыйскія інжынеры-хімікі прыступілі да падрыхтоўкі да ўжывання баявых атрутных рэчываў. Гаворка ідзе пра прыгатаванне зарыну — моцнага нерва-паралітычнага атрутнага рэчыва без злучэнняў газу. Аднак цяпер сірыйцы пачалі змешваць гэтыя кампаненты. Па адзнаках заходніх экспертаў, сірыйскія спецыялісты могуць вырабіць прыкладна 250 тон зарыну, аднак пакуль змешваюцца толькі «нязвычайна» колькасці. Раней сірыйскія ўлады заяўлялі, што ніколі не будуць ужываць хімічную зброю супраць уласнага насельніцтва, аднак не выключылі такой магчымасці ў выпадку «заможнай агрэсіі».

Паводле афіцыйных сірыйскіх СМІ, рэжым вядзе барацьбу не супраць супрамадзян, якія паўсталі, а менавіта супраць «заможных тэрарыстаў, якім дапамагаюць Турцыя, Катар, ЗША і Ізраіль».

БПС-СБЕРБАНК

ОАО «БПС-Сбербанк» інфармуе аб установленні с 05.12.2012 наступнага памеру працэнтаў:

- по вновь привлекаемым и автоматически продлеваемым срочным банковским депозитам физических лиц в иностранной валюте:

Наименование депозита / сумма вклада	Размер процентов (годовых) по срокам привлечения				
	90-189 дней	190-369 дней	370-500 дней	501-750 дней	751-1000 дней
«Сохраняй»					
от 100 до 1 000 USD/EUR	3,4	4,1	4,7	5,2	5,6
от 3 000 до 30 000 RUB					
от 1 000 до 5 000 USD/EUR	3,6	4,3	4,9	5,4	5,8
от 30 000 до 150 000 RUB					
от 5 000 до 20 000 USD/EUR	3,9	4,6	5,2	5,7	6,1
от 150 000 до 600 000 RUB					
от 20 000 USD/EUR	4,3	5,0	5,6	6,1	6,5
от 600 000 RUB					
«Пополняй»					
от 100 до 1 000 USD/EUR	3,3	4,0	4,6	5,1	5,5
от 3 000 до 30 000 RUB					
от 1 000 до 5 000 USD/EUR	3,5	4,2	4,8	5,3	5,7
от 30 000 до 150 000 RUB					
от 5 000 до 10 000 USD/EUR	3,7	4,4	5,0	5,5	5,9
от 150 000 до 300 000 RUB					
от 10 000 до 20 000 USD/EUR	3,9	4,6	5,2	5,7	6,1
от 300 000 до 600 000 RUB					
от 20 000 до 50 000 USD/EUR	4,1	4,8	5,4	5,9	6,3
от 600 000 до 1 500 000 RUB					
от 50 000 USD/EUR	4,3	5,0	5,6	6,1	6,5
от 1 500 000 RUB					

Наименование депозита / неснижаемый остаток					
«Управляй»					
500 USD/EUR, 15 000 RUB	2,7	3,4	4,0	4,4	4,7
1 000 USD/EUR, 30 000 RUB	2,9	3,6	4,2	4,6	4,9
5 000 USD/EUR, 150 000 RUB	3,2	3,9	4,5	4,9	5,2
20 000 USD/EUR, 600 000 RUB	3,6	4,3	4,9	5,3	5,6

- по автоматически продлеваемым депозитам в иностранной валюте, прием которых прекращен:

Наименование депозита	Срок привлечения	Размер процентов (годовых)		
		доллары США, евро	российские рубли	
«Настоящий выбор»	370 дней	до 5 тыс. – 3,8	до 150 тыс. – 3,8	
		от 5 – 10 тыс. – 3,9	до 300 тыс. – 3,9	
«Динамичный»	3 года	до 10 тыс. – 4,0	от 300 тыс. – 4,0	
			4,0	

Устанавливаемый размер процентов применяется с 05.01.2013 к заключенным и автоматически переоформленным до 05.12.2012 договорам срочных банковских депозитов в иностранной валюте «Сохраняй», «Пополняй», «Управляй», «Динамичный» и «Настоящий выбор».

Дополнительную информацию можно получить в любом подразделении ОАО «БПС-Сбербанк», на сайте банка www.bps-sberbank.by или по номеру 148 в стационарной и мобильных сетях.

Проценты, выплаченные по депозитам в течение 2011 г. (млрд. руб.): январь – 16,4; февраль – 16,0; март – 18,1; апрель – 16,2; май – 22,7; июнь – 23,3; июль – 23,9; август – 29,0; сентябрь – 30,4; октябрь – 44,6; ноябрь – 50,5; декабрь – 56,5.

ОАО «БПС-Сбербанк». Лицензия Национального банка Республики Беларусь № 4 от 10.10.2011 года на осуществление банковской деятельности. УНП 100219673.

МІХАІЛ МЯСНІКОВІЧ ЗАПАТРАБАВАЎ ПАВЫСІЦЬ ЭФЕКТЫЎНАСЦЬ ЖЫВЁЛАГАДОЎЛІ

Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч запатрабаваў павысіць эфектыўнасць работы жывёлагадоўчай галіны Беларусі. Аб гэтым ён заявіў учора на пасяджэнні Прэзідыума Саўміна, дзе разглядалася пытанне аб мерах па павелічэнні аб'ёму вытворчасці жывёлагадоўчай прадукцыі, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Прэм'ер-міністр адзначыў, што ў цэлым сельская гаспадарка Беларусі дэманструе даволі нядрэнныя вынікі работы, асабліва ў галіне малочнай жывёлагадоўлі. Наша краіна ўваходзіць у пяцёрку вядучых пастаўшчыкоў малочных прадуктаў у свеце, займаючы 4-5 працэнтаў сусветнага гандлю. У гэтым годзе «чакаецца, што аб'ёмы вытворчасці прадукцыі жывёлагадоўлі вырастуць на 7,8 працэнта да ўзроўню 2011 года. «Гэта даволі добрыя вынікі, аднак ёсць і тое, што непакоіць», — адзначыў Міхал Мясніковіч.

Дзяржава стварае неабходныя ўмовы для дынамічнага развіцця галіны, але не ва ўсіх рэгіёнах усё аднолькава добра, падкрэсліў ён. «Калі ўзяць вытворчасць малака, то гэта 96 працэнтаў та даведзенага задання, — звярнуў увагу прэм'ер-міністр. — Калі паглядзець па рэалізацыі малака, то паказчык быццам бы таксама добры — 109,3 працэнта да ўзроўню 2011 года, але ў Віцебскай вобласці — гэта 84 працэнта да задання, Магілёўскай — 87 працэнтаў, Гомельскай — 88 працэнтаў». У той жа час, калі б гэтыя вобласці выйшлі на даведзены ўзровень заданняў, паказчыкі па краіне былі б вышэйшыя, канстатаваў Міхал Мясніковіч.

Пры гэтым ён нагадаў, што для ўсіх умовы аднолькавыя, увага з боку кіраўніка дзяржавы і ўрада да рэгіёнаў таксама практычна роўная. «Таму я папрасіў бы міністра ў сваім дакладзе акцэнтаваць увагу на рабоце кадраў, — заявіў кіраўнік урада. — Якая ж аддача ад тых немалых сродкаў, якія краіна ўкладвае ў развіцц сельскай гаспадаркі, жывёлагадоўлі ў прыватнасці, і ў малочную жывёлагадоўлю ў тым ліку».

Міхал Мясніковіч спыніўся і на пытанні камплектавання малочна-варварных ферм. 84 таякі аб'екты не ўкамлектаваны, 17 тыс. месаўцаў застаюцца незапоўненымі. «Так, ёсць тэхналагічны працэс і адначасова гэта зрабіць нерэальна, але ідзе час і ў асобных раёнах сітуацыя даволі складаная», — адзначыў ён. Ёсць прэтэнзіі і да Брэсцкай, Віцебскай, Мінскай, Магілёўскай абласцей па гадоўлі буйной рагатай жывёлы.

Недастаткова прымеавацца мер і па дыверсіфікацыі рынку збыту. «Прывыклі прадаваць пераважна ў адну краіну і прадаваць паўфабрыкаты, — заявіў прэм'ер-міністр. — Прадукцыя з высокай дабаўленай вартасцю недастаткова». Разам з тым трэба ўлічваць, што рынкі тых краін, куды традыцыйна пастаўляецца беларуская жывёлагадоўчая прадукцыя, запануючыя прадукцыяй з іншых дзяржаў, асабліва ў сувязі з уступленнем Расіі ў СГА і пэўным зніжэннем узроўню тарифнай абароны». Гэта стварае пэўныя цяжкасці, але гэта непазбежна для беларускіх вытворцаў, падкрэсліў Міхал Мясніковіч.

У сваю чаргу **міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Леанід Заец** звярнуў увагу на тое, што праверкі сельгасарганізацыі сведчаць аб адсутнасці ў асобных раёнах тэхналагічнай дысцыпліны ў жывёлагадоўлі, што прыводзіць да нізкіх вынікаў работы ў галіне. 70 сельгасарганізацыі, а гэта 29 працэнтаў іх агульнай колькасці, надаюць у гэтым годзе менш за 4 тыс. кг малака на карову. Асобныя гаспадаркі змяшчаюць валаву вытворчасці малака з-за скарачэння пагадоўкі статка і яго прадукцыйнасці. Аднак галоўнай прычынай, па якой галіна працуе недастаткова эфектыўна, Леанід Заец лічыць адсутнасць адказнасці кадраў на месцах, самаўхіленне кіраўніцкіх кадраў раённага ўзроўню, адсутнасць увагі да праблем жывёлагадоўлі з боку абласцей. Многія гаспадаркі не ўстаўляюць тых недахопаў, якія былі выяўлены ў час праверак. «Як міністр сельскай гаспадаркі я гатовы працаваць і дапамагаць у іх вырашэнні, але хацелася б, каб гэты работа была ўзаемнай, з боку суб'ектаў гаспадарання, раёнаў і абласцей», — рэзюмаваў ён.

КІРАЎНІКІ МЗС БЕЛАРУСІ І КАЗАХСТАНА ПАЦВЯРДЖАЮЦЬ СТРАТЭГІЧНЫ ХАРАКТАР ДВУХБАКОВЫХ АДНОСІН

Міністры замежных спраў Беларусі і Казахстана Уладзімір Макей і Ерлан Ідрісэў учора на сустрэчы ў Ашхабадзе пацвердзілі стратэгічны характар развіцця двухбаковых адносін, перадае БЕЛТА.

Паводле слоў Уладзіміра Макея, адносіны паміж Беларуссю і Казахстанам будуць, як паміж сябрамі і стратэгічнымі партнёрамі. «У нас на ўсіх узроўнях існуюць добрыя адносіны, пачынаючы ад кіраўнікоў дзяржаў і заканчваючы структурнымі падраздзяленнямі міністэрстваў і ведамстваў», — адзначыў ён.

Кіраўнік беларускага МЗС, у прыватнасці, згадаў нядаўні візіт у Казахстан прэм'ер-міністра Міхала Мясніковіча. Ён ахарактарызаваў яго як вельмі плённы і насычаны канкрэтнымі дамоўленасцямі і вынікамі. «Мы маем намер і далей рухацца на шляху развіцця супрацоўніцтва як на двухбаковай аснове, так і ў рамках М'тнага саюза і Адзінай эканамічнай прасторы», — падкрэсліў Уладзімір Макей.

РАСПРАЦОЎВАЕЦЦА ЗАКОН АБ БАНКРУЦТВЕ ФІЗІЧНЫХ АСОБ

У Беларусі з'явіцца закон аб банкруцтве фізічных асоб. Аб гэтым паведаміў учора журналістам старшыня Вышэйшага гаспадарчага суда Беларусі Віктар Камянкоў. Ён знаходзіўся ў рабочай паездцы па Гомельскай вобласці, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Цяпер ідзе распрацоўка закона, і ў наступным годзе Вышэйшы гаспадарчы суд будзе ініцыяваць яго разгляд у парламенце. «Нам патрэбны такі закон, каб у выпадку ўзнікнення пэўных сітуацый усе працэдурныя праходзілі ў абавязковым парадку, без выпадковых схем. Напрыклад, каб чалавек ведаў, што ў яго не забяруць кватэру», — адзначыў Віктар Камянкоў. Вядома, усё палажэнні будучага закона запатрабуюць сур'ёзных эканамічных разлікаў. Віктар Камянкоў сказаў таксама, што адпаведны закон аб банкруцтве фізічных асоб у Расіі ўжо разглядаецца 8 гадоў, і толькі ў гэтым годзе над ім пачаў працаваць парламент.

Погляд

У лістападзе Ізраіль і Палесціна ледзь не падышлі да мяжы шырокамаштабнай вайны пасля абмену шматлікімі ўдарамі ракет. У Ізраіль нават была аб'яўлена мабілізацыя 75 тысяч рэзервістаў для наземнага ўмяшання. Поўнамаштабныя ваенныя дзеянні ўдалося спыніць, у тым ліку дзякуючы пасярэдніцтву Егіпта. Магчыма, што вырашальным довадам стала завуальаваная пагроза з боку Мурсі дэзавуаваць мірны дагавор з Ізраілем у выпадку наземнага ўмяшання ў Палесціну. Канфлікт заціх, але мноства разбураных будынкаў, сотні загінулых і параненых сталі чарговым уронам у летапісе разбурання і ахвяр канфлікту, які доўжыцца многія дзесяцігоддзі.

Адбывалася ўсё гэта на фоне іншай надзвычайнай важнай падзеі — другой спробы Палесціны павысіць свой статус у рамках ААН. Першая спроба была зроблена ў 2011 годзе, але скончылася няўдаля. З-за супрацьдзеяння некаторых членаў Савета Бяспекі ААН, Палесцінскага аўтаномія не змогла стаць паўнапраўным членам ААН тады. Таму цяпер вырашала набыць статус, хоць і абмежаваны, але ўсё ж важны — дзяржавы-назіральніка ААН. Гэтаму садзейнічае і працэдурна. У адноўленне ад паўнацэннага членства ў ААН, пры вырашэнні пытання аб наданні статусу дзяржавы-назіральніка пастаянным членам Савета Бяспекі ААН нельга

скарывацца правам вета, усё вырашаецца проста большасцю.

Рашэнне палесцінскай адміністрацыі аказалася добра разлічаным — Генеральная асамблея ААН прадэманстравала рэдкаю аднадушчасцю на гэтым пытанні. Палесціна была прызнана дзяржавай-назіральнікам ААН 138 галасамі «за», у той час як супраць выказаліся толькі 9 краін. Астатнія члены палічылі за лепшае ўстрымацца, каб не ўвязвацца ў канфлікт ні на чым баку.

Што новы статус дае Палесціне? Аналітыкі аднадушна гавораць пра дзве перавагі. Па-першае, пра тое, што цяпер Палесціна і яе тэрыторыя афіцыйна прызнаны ААН, і былая рыторыка Ізраіля аб «спрэчных землях» больш не актуальная — ён цяпер з'яўляецца акупантам законнай тэрыторыі суверэннай дзяржавы. Па-другое, Палесціна набывае такі магутны інструмент ціску на Ізраіль, як магчымаць узбуджэння іскаў супраць яго ў Міжнародным крымінальным судзе ў Гаазе. Наглядзець на тое, што Ізраіль не прызнае рашэнняў гэтага суда, на тэрыторыі многіх краін яны будуць дзейнічаць.

Супрацьстаянне Ізраіля і Палесцінскай аўтаноміі выклікае ў Беларусі толькі шкадаванне. Абодва бакі з'яўляюцца добрымі сябрамі Беларусі і не скарэж, што беларуская зямля была радзімай для соцень тысяч грамадзян Ізраіля. Палесціна-ізраільскае супрацьстаянне неабясчэнае яшчэ і тым, што з самага свайго пачатку аказвае краіне негатывны ўплыў на ўвесь свет.

Дзяржаўны сакратар Савета Бяспекі Беларусі Леанід МАЛЬЦАЎ:

«Дзяржаўныя органы і СМІ павінны ісці ў сацыяльныя сеткі»

Прэс-сакратары дзяржаўных органаў адыгрываюць важную ролю ў забеспячэнні інфармацыйнай бяспекі дзяржавы, лічыць Леанід МАЛЬЦАЎ. Гэтай тэме ён прывітаваў сваё выступленне перад слухачамі рэспубліканскага семінара прэс-службаў дзяржаўных органаў і рэгіянальных прадстаўніцтваў, які пад патранажам Міністэрства інфармацыі праходзіць 4-5 снежня ў Мінску.

Дзяржаўныя органы, міністэрствы і ведамствы павінны пастаянна працаваць над балансам інтэрэсаў асобы, грамадства і дзяржавы, і менавіта гэты баланс пакладзены ў аснову сённяшняй канцэпцыі нацыянальнай бяспекі краіны. Дасягнуць гэтага балансу будзе актыўна ўдзельнічаць інфармацыйная прастора краіны немагчыма. І сёння зусім недастаткова толькі абазначыць сябе ў інтэрнэт-прасторы стварэннем сайта. Неабходна быць аператыўным і па-добраму агрэсіўным, каб папярэджаць распаўсюджванне непраўдзівых і правакацыйнай інфармацыі ў грамадстве, лічыць Леанід Мальцаў.

У сучасных умовах трэба не пасіна назіраць за тым, што адбываецца ў інтэрнэце, а неабходна на праводзіць там дзяржаўную палітыку, сказаў ён. Не проста інфармаваць грамадства, а фарміраваць масавую грамадскую свядомасць, якая адпавядае інтарсам нацыянальнай бяспекі. У тым ліку прэс-сакратары па-

Фота: Машава БЕЛУКОВІЧ

вінны выходзіць у сацыяльныя сеткі. Сёння ў Беларусі налічваецца больш за 3 млн актыўных карыстальнікаў інтэрнэту. Інтэрнэт — гэта інструмент, якім трэба ўмець карыстацца. На жаль, дзяржаўная пазіцыя і нацыянальныя інтарсы Беларусі ў глабальнай сетцы прадастаўлены і абраную частку недастаткова.

Дзяржаўны сакратар падкрэсліў, што некампетэнтнасць супрацоўнікаў некаторых прэс-службаў — галоўная прычына запозненай рэакцыі на падзеі, якія выклікаюць выбух у інфармацыйнай прасторы краіны і за яе межамі. «Не трэба бяцца, адмовіцца і нешта ўтойваць, — звярнуўся ён да прэс-сакратароў, — вы павінны працаваць на апы-роўжэнне. Не трэба замоўчваць памылкі асобных кіраўнікоў або службовых асоб. У нашай краіне не існуе палітыкі ўтойвання недахопаў. Любая інфармацыя, якая

прадстаўлена грамадскасці, не павінна ставіць дзяржаўны орган у пазіцыю боку, які апраўдваецца. І гэтага можна дасягнуць, калі працаваць на папярэджанне распаўсюджвання неспраўднай інфармацыі і домыслаў».

Пра тое, што без актыўнай працы ў інтэрнэце і сацыяльных сетках немагчыма зараз праца СМІ, якія жадаюць быць запатрабаванымі, сказаў на семінары і **намеснік міністра інфармацыі Уладзімір МАТУСЕВІЧ**. Ён нагадаў, што сёння для вырашэння гэтай задачы ўведзена новая штатная адзінка для рэдакцый ўсіх узроўняў — рэдактар інтэрнэт-рэсурсу.

«Гэты вельмі важны інфармацыйны сегмент, які дынамічна развіваецца, не павінны абыходзіць увагай і тыя людзі, якія адказваюць за працу са СМІ, за сувязі з грамадскасцю», — дадаў ён.

Медычная прастора Беларусі сёння мяняе свае абрысы, звярнуў увагу слухачоў семінара намеснік міністра. Месяц таму быў утвораны Выдавецкі дом «Звязда», які аб'яднаў беларускамоўную рэспубліканскую грамадска-палітычную газету і літаратурна-мастацкія выданні. У наступным годзе павінен пачаць працу холдынг, які на базе газеты «СБ. Беларусь сегодня» аб'яднае цэнтральныя грамадска-палітычныя выданні. «Такая практыка апраўдвае сябе. Мы гэта можам бачыць на прыкладзе прыніцыпу працы БЕЛТА і ваенна-інфармацыйнага агенства «Ваяр», — лічыць Уладзімір Матусевіч.

Чакаюць змены і электронныя СМІ. У бліжэйшы час адбудзецца і скарачэнне персаналу Белтэлерадыёкампаніі. З 2013 года ў краіне пачнецца пераход тэлевышчання ў лічбавы фармат, які павінен быць завершаны да 2015 года. Асабліва прыкметным гэты пераход стане для жыхароў малых населеных пунктаў. Ужо 1 жніўня ў Асіповіцкім раёне будзе адключана аналагавае вяшчанне. Разам з тым, згодна з нормамі СГА, якіх Беларусь павінна будзе прытрымлівацца ў межах АЭП, у нас з'явіцца новыя СМІ, а значыць, усё, хто працуе ў інфармацыі, трэба яшчэ больш павышаць свой прафесійны ўзровень.

Такі маштабны семінар для прэс-службаў дзяржаўных органаў і рэгіянальных прадстаўніцтваў у межах рэспублікі адбываецца ўпершыню. У ім удзельнічае больш за 100 чалавек.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ — У ПАДТРЫМКУ КНІГАВЫДАННЯ

У Доме Масквы ў Мінску сёння і заўтра праходзіць Калядны дабрачынны баль кнігі.

Так Міністэрства інфармацыі прыняло рашэнне падсумаваць некаторыя напрацоўкі і здабыткі Года кнігі, абвешчанага ў мінулы навагодню ноч Прэзідэнтам краіны. У праграме свята — дабрачынны аўкцыён кніг, знаёмства з кнігай у коле сяброў, шэраг іншых імпрэз. З пытаннем, з якімі здабыткамі завяршаюць Год кнігі айчыныныя выдаўцы, мы звярнуліся да пісьменніка, кіраўнікоў кнігавыдавецкіх прадырэмстваў краіны, ды і проста да людзей, неабябыхавых да кнігі. І вось што пачулі ў адказ:

Мікалай ЧАРГІНЕЦ, старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі:

— Прызнаюся, мяне сёлётні год многім уразіў. Адчулася, што вяртаецца атмасфера ранейшых гадоў, калі ў грамадстве кніга была ў большай пашане. Прайшлі своеасаблівыя аглядзіны: а што ж у нас робіцца ў гэтым кірунку? І варта заўважыць, што зроблена дзяржавай па стварэнні атмасферы спрыяння чытанню, па развіцці кнігавыдавецкай, бібліятэчнай справы. У нашым творчым саюзе мы вялікую увагу надаём рэспубліканскай літаратурнай прэміі. Яе прысуджэнне — гэта заўсёды пошук лепшых твораў.

Ала КОРБУТ, намеснік дырэктара Выдавецкага дома «Звязда» па кнігавыданні:

— У свята звычайна не гавораць аб праліках. Але, як мне асабіста падаецца, каб была навука на заўтра, трэба бачыць нешта ішчэ не зробленае. Перакананая, што варта не шкадаваць сіл для прапаганды кнігі. Часам здараецца, што выданні, якія пачылі свет у Маскве ці Санкт-Пецярбургу, з дапамогай інтэрнэт-рэсурсу лепш у нас ведаюць, чым навінікі айчынага кнігавыдання. Тут івадоўчана палітыка каб мага актыўнай супрацоўнічаць з бібліятэкамі, усімі медыйнымі прасторамі. Я, напрыклад, з цікавасцю чытаю тых кнігавых выдаўцаў, якія з'яўляюцца ў газетах «СБ. Беларусь сегодня», «Вечерний Минск», «Народная газета», у такім рэгіянальным выданні, як «Вечерний Брест».

Уладзіслаў МАЧУЛЬСкі, дырэктар выдавецтва «Мастацкая літаратура»:

— Мы развіваем, па традыцыі, многія сёрыяльныя праекты. Выдавецтва «Мастацкая літаратура» — лідар у прадстаўленні чытачу сучаснай беларускай літаратуры. З асаблівай руплівасцю сёлета працавалі над кнігамі серыі «Жыццё знакамітых людзей Беларусі»,

прывесчаных Янку Купалу, Якубу Коласу, Максіму Танку, Аляксандру Мядзведзю.

Таццяна БЯЛОВА, дырэктар «Беларускай Энцыклапедыі імя Петруся Броўкі»:

— Многія кнігі нашага выдавецтва адзначаны высокімі ўзнагародамі на конкурсе «Мастацтва кнігі», які праходзіць сярод краін СНД. Як кірунак на заўтра, што зараз вызначаема, — выпуск кніг на розных мовах свету, найперш — на англійскай, з разлікам на чытанца іншых краін. Спадзяёмся, што гэтыя праекты прынесуць і новыя эканамічныя здабыткі.

... Калядны баль — гэта і свята чытачоў. У аднаго з іх — Анастасію Васільевіча Статкевіча-Чабаганова — мы запыталіся пра ролю кнігі ў яго асабістым жыцці. «Друкаванае слова, наколькі б магутным ні быў уплыў электроннага рэсурсу, застаецца для мяне па-ранейшаму жаданым духоўным спажывакам. А як пісьменнік, гісторык, у Год кнігі я падараваў чытачу некалькі выданняў, аб'яднаных ідэяй стварэння шырокамаштабнага летапісу беларускай шляхты, усіх беларускіх родаў...»

Што ж, і на сённяшняму імпрэзу, і на наступныя свята і будні застаецца пажадаць роднай беларускай кнізе шчаслівага балю!

Максім ПРЫТЫКА.

прывесчаных Янку Купалу, Якубу Коласу, Максіму Танку, Аляксандру Мядзведзю.

Таццяна БЯЛОВА, дырэктар «Беларускай Энцыклапедыі імя Петруся Броўкі»:

— Многія кнігі нашага выдавецтва адзначаны высокімі ўзнагародамі на конкурсе «Мастацтва кнігі», які праходзіць сярод краін СНД. Як кірунак на заўтра, што зараз вызначаема, — выпуск кніг на розных мовах свету, найперш — на англійскай, з разлікам на чытанца іншых краін. Спадзяёмся, што гэтыя праекты прынесуць і новыя эканамічныя здабыткі.

... Калядны баль — гэта і свята чытачоў. У аднаго з іх — Анастасію Васільевіча Статкевіча-Чабаганова — мы запыталіся пра ролю кнігі ў яго асабістым жыцці. «Друкаванае слова, наколькі б магутным ні быў уплыў электроннага рэсурсу, застаецца для мяне па-ранейшаму жаданым духоўным спажывакам. А як пісьменнік, гісторык, у Год кнігі я падараваў чытачу некалькі выданняў, аб'яднаных ідэяй стварэння шырокамаштабнага летапісу беларускай шляхты, усіх беларускіх родаў...»

Што ж, і на сённяшняму імпрэзу, і на наступныя свята і будні застаецца пажадаць роднай беларускай кнізе шчаслівага балю!

Максім ПРЫТЫКА.

НАВІНЫ

ПАДЗЕЛ

ФАКТЫ

НАВІНЫ

ПАДЗЕЛ

ФАКТЫ

ЛАВІ МОМАНТ: КАРЫСТАЙСЯ ЗНІЖКАМІ!

Прадстаўленне крамамі пакупнікам зніжак напярэдадні навагодніх свят робіцца ўжо добрай традыцыяй. Не стане выключэннем і гэты год: як інфармуе сайт Мінгарвыканкама, гандлёвыя прадпрыемствы зменшаць надбавку на 3-25%, тавары можна будзе набыць з 50-працэнтнай зніжкай. Пакупнікоў чакаюць заахвочвальныя прызы і падарункі.

Напрыклад, у фірменных крамах «Керамін» да канца месяца будзе праходзіць рэкламная акцыя «Падарунак за пакупку», падчас якой кампанія будзе дарыць пакупнікам фірменныя шалік. У крамах «Марко» падчас рэкламных кампаній «Пара за пару» і «7 лепшых цен» асобныя мадэлі абутку прапануюцца па цэнах са зніжкамі на 10-20%. Па студзеня «Пінскдэрэу» праводзіць рэкламныя акцыі «Акцыя Зніжкі» і «Цэны ў спячцы» — на куплю мэблевых тавараў у фірменнай сетцы. Акрамя таго, у крамах прадпрыемства рэалізуецца дысконтная праграма пры набыцці мэблі: сярэярэныя карты даюць права на зніжку ў 3%, залатыя — 5%, плацінавыя — 7%.

ГУМ пры продажы тэлевізараў «Гарызонт» і «Віцязь» да канца года ўручае падарачныя сертыфікаты намінальна ад 50 тысяч да 300 тысяч рублёў у залежнасці ад кошту пакупкі. Гандлёвы дом «На Нямізе» па студзеня праводзіць акцыю «Лаві момант-2» і «Аксамітны сезон» па продажы тэлевізараў, цюнараў, СВЧ-печак, пыласосаў вытворчасці таварыства «Віцязь» са зніжэннем рознічных цен на 23-45%. Да канца месяца ў фірменных крамах «Белкельме» пры набыцці другой пары абутку даецца зніжка ў 50%. Таксама зніжаюць адпущыныя цэны на абутак «Чырвоны Кастрычнік» (на 10-20%), «Сан-Марко» (на 10-15%), «Сівельга» (на 20%) і г.д.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ЦЭНЫ НА НАВАГОДНІЯ ДРЭВЫ ПРЫМАЛЬНЫЯ

Сёлета лясгасы Віцебскай вобласці запланавалі прадаць каля 40 тысяч елак і соснаў на суму каля мільярда рублёў. Елачныя базары започнуць 20 снежня.

Цікава, што ў апошнія некалькі гадоў вялікім попытам у жыхароў Віцебшчыны карыстаюцца блакітныя елкі ў кадрах і навагоднія букеты — адпаведна будучы рэалізаваны 500 і 1 тысяча экзампляраў. Паводле слоў Марыі Усавай, намесніка генеральнага дырэктара дзяржаўнага вытворчага лесагаспадарчага аб'яднання, навагоднія дрэвы ў гандлёвых кропках будучы рэалізоўваюцца па цене традыцыйна ў залежнасці ад вышыні злёўных прыгажунь: да 1 м — за 40 тысяч рублёў, да 2 м — 50 тысяч, да 3 м — 75 тысяч рублёў. Можна будзе купіць таксама букеты лямовыя і хваёвыя без шышак за 16 тысяч рублёў, а з шышкамі — за 20 тысяч.

АСВЯЦІЛІ ХРАМ У ВІЦЕБСКУ

У Віцебску асвечана праваслаўная царква жаночага манастыра — прыгожы храм Святога Духа, які знаходзіцца на беразе ракі Заходняя Дзвіна недалёка ад адноўленага самага вялікага віцебскага храма — Свята-Успенскага. Гэтая царква таксама была адноўлена на месцы разбуранай у гады барацьбы з рэлігіяй — у 1940-я.

Архіепіскап Віцебскі і Аршанскі Дзімітрый падарыў храму Святога Духа Свята-Духавыя жаночага манастыра абраз прападобнай Аляксандры Дзівееўскай, якая заснавала Серафіма-Дзівееўскі манастыр у Ніжгародскай вобласці. Уладыка ўзначаліў першую Бооую літургію.

Паводле слоў ігуменні манастыра матушкі Сергіі, храм ужо дзейнічаў, бо тут служылі набажэнствы, а пасля асвечэння духоўнае жыццё будзе больш насычаным.

Цікавы факт. Некалькі гадоў таму перад адным з галоўных праваслаўных святяў на рацэ Заходня Дзвіна, недалёка ад гэтага манастыра, з'явіўся і надоўга затрымаўся вялікі белы лебедзь. І манашкі вельмі клапаціліся аб ім: кармілі і даглядалі, каб ніхто не срываў іду. Многія вернікі палічылі з'яўленне лебедзя добрым і сімвалічным знакам.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ВЫЛЕЧЫЛІ ПРАДПРЫЕМСТВЫ

Два калінкавіцкіх прадпрыемствы — завод бытавой хіміі і мэблевы камбінат — паспяхова пераадолелі няпростыя крызісныя з'явы і цяпер з'яўляюцца аднымі з самых паспяхоўных прадпрыемстваў Калінкавічаў.

Гомельскі абласны гаспадарчы суд на выязным пасяджэнні разгледзеў пытанне пра спыненне санацыі на заводзе бытавой хіміі. Рашэнне пра банкруцтва гэтага прадпрыемства было прынята яшчэ 9 гадоў таму. Працэдурна фінансавага адраўлення (санацыі) уключала падатковыя палёгкі, іншыя прэферэнцыі, шэфскую дапамогу больш магутных суб'ектаў гаспадарання. Усе праведзеныя мерапрыемствы дапамаглі заводу выжыць. Падобны лёс перажыў некалькімі гадамі раней і Калінкавіцкі мэблевы камбінат.

МУЗЫКА ІХ ЗВЯЗАЛА

Сёння ў Гомел

«РАЧНОГА ВАЎКА» ЗАЎВАЖЫШ ЗДАЛЁК

У краіне заснаваны форменнае адзенне і знакі адрознення для работнікаў унутранага воднага транспарту. Такое рашэнне змяшчаецца ва Указе Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29 лістапада 2012 года №538 «Аб форменным адзенні і знаках адрознення работнікаў унутранага воднага транспарту Рэспублікі Беларусь», які ўступае ў сілу з 1 студзеня 2013 года.

Форменнае адзенне і знакі адрознення заснаваны ў мэтах захавання і развіцця гістарычных традыцый унутранага воднага транспарту. У дакуменце вызначаны пералік пасада (прафесій) работнікаў унутранага воднага транспарту і ўстаноў адукацыі, якія маюць права на нашэнне форменнага адзення і адпаведных яму знакаў адрознення.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ГАЗАПРАВОД У ВЁСЦЫ — ЦЫВІЛІЗАЦЫЯ

У аграгарадку Заб'ялышын Хоцімскага раёна адбыўся ўрачысты пуск прыроднага газу.

У цырымоні запальвання сімвалічнага факелу бралі ўдзел намеснік прэм'ер-міністра Міхал Русы, старшыня праўлення Нацыянальнага банка Беларусі Надзея Ермакова і старшыня Магілёўскага аблвыканкама Пётр Руднік. Кіраўніцтва адзначыла, што выгоды цывілізацыі атрымліваюць і самыя аддаленыя населеныя пункты. Мясцовыя жыхары, лічыць Міхал Русы, вельмі хутка адчуюць, як вырасце якасць іх жыцця.

Газіфікацыя аграгарадка, які месціцца на самым усходзе, беларуска-расійскім памежжы, пачалася даўно. Цяпер пракралі апошнія кіламетры труб, і блакітнае паліва нарэшце прыйшло да вяскоўцаў. Зараз людзі маюць намер стварыць кааператывы і падключыць газ да сваіх жылых дамоў.

Ілона ІВАНОВА.

У АБЛАСНЫМ ЦЭНТРЫ ПСІХІЯТРЫІ — НОВАЕ АДДЗЯЛЕННЕ

У Віцебскім абласным клінічным цэнтры псіхіятрыі і наркалогіі адкрыта аддзяленне для тых, каго ўпершыню шпіталізавалі ў псіхіятрычную бальніцу.

Цяжкае псіхічнае захворванне, якое узнікла ўпершыню, з'яўляецца страсам для хворага і яго сваякоў. Неабходнасць стварэння спецыялізаванага аддзялення — першага псіхатрычнага эпизоду — абумоўлена новымі падыходамі да дзейнасці спецыялістаў цэнтра. Для пацыентаў у аддзяленні створаны спрыяльны ўмовы, тут лечаць і мужчыны, і жанчыны. Жыхары вобласці атрымліваюць бясплатную дапамогу. Прымаюцца на лячэнне і замежныя грамадзяне, але на платнай аснове. Існуе таксама вялікі спектр платных паслуг для беларускіх грамадзян па стацыянарнай рэабілітацыі пасля выходу з вострага стану.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

АДКАЖУЦЬ І ЗА ДЗІКА, І ЗА АНДАТРУ

На мяжы Мядзельскага і Вілейскага раёнаў у паляўнічых угоддзях паблізу вёскі Жукавічы Вілейскага раёна работнік Мядзельскай міджрайнскай падчас прыродаахоўнага рэйду затрымаў жыхара вёскі Людвінава гэтага ж раёна, які незаконна здабыў самку дзіка вагой 100 кілаграмаў. Дазвол у яго быў на здабычу пушных звяроў. — Туша жывёлы і паляўнічая стрэльба ІЖ-27Е у браканьера канфіскаваны. Шкода прыродзе ацэнена ў 6 мільёнаў рублёў, — паведаміў «Звяздзе» старшы дзяржаўны інспектар Мінскай абласной інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету Ваўдзім Варабей.

Праз нейкі час работнікі гэтай жа міджрайнскай на тэрыторыі нацыянальнага парку «Нарачанскі», у забароненай і закрытай для палявання зоне вакол возера Мясра затрымаў жыхара Мядзеля. Той незаконна паліваў з выкарыстаннем самаробнай пасткі і паспеў здабыць адну андатру. Сваюмі дзеяннямі зламыснік нанёс шкоду на суму 3 мільёна рублёў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ЭВАКУАТАР —

СРОДАК УГОНУ АЎТАМАБІЛЯ

Прадпрыемствы жыхар Віцебска пры дапамозе эвакуатара ўгнаў аўто.

Вечарам а восьмай гадзіне ў Чыгуначны раённы аддзел унутраных спраў Віцебска па дапамогу звярнуўся непрацуючы. Ён расказаў, што ад дома па вуліцы Камсамоўскага здзейсніў крадзеж яго аўтамашыны «Опель». Шкоду ацанілі на суму 6 мільёнаў рублёў. На наступны дзень супрацоўнікамі міліцыі аўтамашына ў тэхнічна спраўным стане была знойдзена каля дома на вуліцы Ленінградскай. Было ўстаноўлена, што беспрацоўны, раней судзімы за крадзеж мясцовы жыхар 1982 года нараджэння, уламаўшы замok дзвярэй, завёў аўтамашыну, потым пагрузіў яе на эвакуатар. І ў выніку здзейсніў крадзеж.

У ГОНАР 110-Й ГАДАВІНЫ

СЛЫННАГА ЗЕМЛЯКА

У Віцебску пазаўчора ў 24 раз стартаваў міжнародны музычны фестываль, прысвечаны 110-й гадавіне з дня нараджэння знакамітага сына віцебскай зямлі — Івана Сяляцінскага, музыкантаў, тэатральнага і музычнага крытыка.

XXIV міжнародны музычны фестываль імя Сяляцінскага завершыцца 22 снежня. Акрамя музыкі, у праграме фесту і традыцыйныя чытанні, у якіх сёлета запрасілі ўзліч музыкантаў, гісторыкаў і даследчыкаў жыцця і творчасці гения з Беларусі, Германіі, Латвіі і іншых краін. Вельмі добрым супярызам стаў вернісаж твораў траюраднага пляменніка Сяляцінскага.

Сярод запрошаных у Віцебск «зорак» класічнай і джазавай музыкі, якія выступалі на самых прэстыжных пляцоўках свету, струны квартэт імя І. Стравінскага Санкт-Пецярбургскай акадэмічнай філармоніі, расійскі ансамбль салістаў «Лунд-Стрэм трыа», лаўрэат міжнародных конкурсаў, заслужаны артыст Расіі Аляксандр Князёў (віяланчэль), іншыя выканаўцы і калектывы.

Іван Іванавіч Сяляцінскі нарадзіўся 3 снежня (па новым стылі) 1902 года ў Віцебску. З 1923 года ён выкладаў гісторыю музыкі, літаратуры, тэатра, псіхалогію, эстэтыку і шэраг іншых дысцыплін у розных ВНУ Ленінграда, у тым ліку з 1936 года — у кансерваторыі (з 1939 — прафесар).

У час ваіны Іван Іванавіч разам з калектывам філармоніі быў эвакуіраваны ў Новасібірск, дзе і памёр у 1944 годзе... Доўгія гады Сяляцінскага звязала сяброўства са знакамітым кампазітарам Дзмітр'ем Шостакавічам. І не дзіўна, што другое фартэп'янае трыа Шостакавіча, напісанае ім у 1944 годзе, прысвечана памяці менавіта Івана Сяляцінскага.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

РЭКОРДНАЯ КОЛЬКАСЦЬ ПРЫЗАВЫХ — У ВІКТОРЫІ АЗАРАНКІ

Беларусыя Вікторыя Азаранка, якая завяршыла гэты год на першым радку жаночага сусветнага тэніснага рэйтынга, устанавіла новы рэкорд жаночай тэніснай асацыяцыі (ВТА) па колькасці прызавых, заробленых за адзін сезон, паведамляе БЕЛТА.

Вікторыя Азаранка, якая ў 2012 годзе выйграла шэсць турніраў, зарабіла \$7923920. З іх у адзіночным разрадзе — \$7312651. Усяго ж за прафесійную тэнісную кар'еру Вікторыя Азаранка зарабіла \$16857277 прызавых. Атрымліваецца, што ў гэтым сезоне беларуска зарабіла амаль столькі ж, колькі за ўсе папярэднія — з 2004 года.

Такім чынам, Вікторыя Азаранка пабіла папярэдні рэкорд па колькасці прызавых за сезон, устаноўлены ў 2009 годзе амерыканкай Сэрэнэй Уільямс — \$6545586. І гэта нягледзячы на тое, што Сэрэна ў гэтым сезоне таксама палепшыла сваё дасягненне, зарабіўшы \$7045975.

Нагадаем, што ў 2012 годзе Вікторыя Азаранка заваявала таксама два медалі на Алімпіядзе ў Лондане, стаўшы бронзавай медалісткай у адзіночным разрадзе і выйграўшы золата ў міксце з Максімам Мірным.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ФАКТЫ

ПАДЗЕЛ

НАВІНЫ

ФАКТЫ

ПАДЗЕЛ

НАВІНЫ

ЦІ ПЛАВАЦЬ ЛАСОСЯМ ПА ВІЛІ?

Перашкоды на шляху ласосёвым

Паводле слоў Міхаіла Плютю, перша перашкода, з якой рыба не можа справіцца, знаходзіцца каля Каўнаска. Ёю стала Каўнаска ГЭС, якая пачала працаваць у 1959 годзе. Яна была пабудавана без рыбаходаў і, цалкам перакрываючы рэчышча Нёмана, заступіла шлях сёмзе і кумжы да іх нерасціпшчэаў, у тым ліку да спрадвечных нерастовых рэк Беларусі. Гэта моцна змяніла шлях рыбы.

У беларускія рэкі сёння сёмгавыя моцны падымцацца толькі праз Вілію (якая ўпадае ў Нёман ніжэй Каўнаскай ГЭС). Пераадолеўшы звыш 440 км, кумжа і сёмга дзесьці ў жніўні з'яўляюцца ў нашай Віліі (хоць раней такія рэкі, як Нёман, Заходняя Дзвіна і Заходні Буг таксама былі прыдатнымі для іх міграцыі).

Усяго ў Беларусі налічваецца 63 віды рыб

Перашкодамі на шляху рыбы з'яўляюцца і пабудаваныя без рыбаходаў плаціны, што закрываюць шлях да месцаў нераставання. Небяспечным для іх з'яўляецца і забруджванне рэк сцёкамі і звалкамі бытавога смецця, бо ласосёвыя рыбы вельмі патрабавальныя да якасці вады: яна павінна быць чыстай і ледзянай. Трывогу ў навукоўцаў выклікаюць і бабы. Нават ракі плацін, пабудаваная імі, здольная кардынальна змяніць вадацёк ракі ці ручая. Яны забалочваюцца і становяцца зусім непраходнымі для сёмгі і кумжы. Таму ў месцах нерасту ласосёвым неабходна кантраляваць колькасць баброў, што,

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

дарэчы, і робіцца. Міністэрствам прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя выдадзены дазвол на рэгуляванне колькасці баброў у «ласосёвым» рэгіёне.

Але самай страшнай небяспекай з'яўляецца браканьерства падчас не-

У такіх сцюдзёных ручаях нерасціпацца ласосёвыя.

расту, якое паставіла папуляцыю кумжы і сёмгі ў нашай краіне пад пагрозю поўнага знікнення. Як адзначае начальнік Смаргонскай міджрайнскай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь Сяргей ХАЦЯНОВІЧ, да 2010 года Вілія была практычна падзелена браканьерамі на ўчасткі. «Праўда, вось ужо тры гады, як гэтка падзелу няма», — з палёгкай кажа ён...

Але, як лічыць каардынатар праекта «Захавальнікі жывых рэк: удзел грамадскасці ў захаванні дзікага балтыйскага ласоса ў Беларусі і Літве» Вольга ЛУКШЫЦ, папуляцыя ласосёў цяпер настолькі малая, што нават адзінкавыя выпадкі іх здабычы ставяць пад

сумнеў існаванне віду ў нашай краіне. «Чым менш рыб змож паспяхова завяршыць нераст, тым менш іх вернецца ў нашы рэкі праз некалькі гадоў. Бо кумжа пасля адкладвання ікры вяртаецца ў мора. І калі ў яе дастаткова сіл, рыба можа за сваё жыццё здзейсніць некаль-

кі нераставых міграцыяў», — адзначае Вольга Лукшыц.

Прыйдзем ласосям на дапамогу

У нашай краіне ўжо сфарміраваўся грамадскі рух у падтрымку ласоса. Актыўна падключыліся да яго, у прыватнасці, і рыбаковы-аматары.

Увесь гэты лістапад прытокі Віліі патрулявалі валанцёры грамадскага аб'яднання «Ахова птушак Бацькаўшчыны» (АПБ), мясцовыя жыхары. Яны назіралі за ласосёвымі рыбамі падчас нерасту і сачылі, каб не з'явіліся браканьеры. Іх рэйды прадоўжацца да заканчэння

нераставання, г.зн. да канца снежня. Дарэчы, стаць валанцёрам можа кожны (голькі ўлічыць, што патруляванне праходзіць у палявых умовах, з начлегам у палатках).

— Доўга не маглі вырашыць, як рыбе перайсці мост на адным з прытокаў Віліі, — распавядае валанцёр, кандыдат біялагічных навук Міхаіла ЧЭРКАС. — Адна з праблем — вельмі вялікая хуткасць вады. І хоць ласосёў з'яўляецца майстрам па руху ў хуткай плыні і можа пераадолеваць плаціны да метра, тут ён праіць не мог. Усе лічылі, што ў пабудову рыбахода трэба будзе ўключыць шмат сродкаў. Але сёлета за справу ўзяліся валанцёры і самі зрабілі рыбаходы. У прыватнасці, Анатоль Лоўгіс знайшоў магчымасць зрабіць іх з падручных матэрыялаў. А яшчэ здагадаўся, які можна замажураціць плынь. У выніку ласосёў пайшоў!

Але Міхаіла Чэркас трыгожыцца, што будзе далей, калі запраць Астравецкая АЭС. «Невялікае пацяпленне вады або памышэнне яе аб'ёму ў прытоках — і ласосёў можа не пайсці сюды, — сцвярджае ён. — Акрамя таго, пасля ўвядзення АЭС у эксплуатацыю насельніцтва Астраўца вырасце ў 2-2,5 раза. Гэта наймаверна ўзмоцніць антрапагенны прэс на прылеглыя рэкі і ручаі, якія працякалі ў бясплоднай мясцовасці». На яго думку, можа ўзмацніцца і браканьерства...

Кіраўнік групы па інфармацыйнай рабоце Дырэкцыі будаўніцтва атамнай электрастанцыі Эдуард СВІРЬІД спрабуе развязаць трывогу навукоўцаў. Ён сцвярджае, што дзякуючы выкарыстанню адваротнай сістэмы ахаладжэння з вежавымі выпарнымі градзіль-

МЕРКАВАННЕ

Зараз у свеце існуе нямаля фермаў па штучным вырошчванні ласосёў. Але гэта не выйсце, калі мы не хочам страціць гэтую рыбу зусім. Як сцвярджае старшы навуковы супрацоўнік НПЦ па біярэсурсах НАН Беларусі Міхал Плютэ, разбаўленне дзікарослых рыб рыбамі, выгадаванымі штучна, дрэнна адбіваецца на папуляцыі, бо ў маладыя, які выгадаваны на фермах, шмат адліценняў у развіцці. Штучна выгадаваны ласосі вядуць да дэградацыі і нежыццяздольнасці віду.

нямі нагрэтая вада будзе ахаладжацца з дапамогай спецыяльных гідратэхнічных збудаванняў і не трапіць у Вілію, а зноў падавацца на ахаладжэнне рэактара. Гэта значыць, атрымацца замкнёны контур, які не даць паўплываць на цеплавы рэжым ракі. Што тычыцца трывогі наконт абмянення Віліі, то яна, па апублікаваных Эдуарда Свір'яда, таксама беспасадкаўная, бо вада для замкнёнага контура будзе ўзятая толькі адзін раз. Далей з Віліі вада будзе брацца толькі для кампенсацыі выпарэння ў градзільні, у памеры 2,6 куб.м/сек. Гэта складзе ў сярэднім усяго 4% ад сярэднегадавага расхода вады ў Віліі. Так што, як лічыць у Дырэкцыі будаўніцтва атамнай электрастанцыі, ніякай небяспекі для ласосёвых атамнай электрастанцыя ўяўляць не павінна.

Ну што ж, быць ці не быць ласосям у беларускіх рэках, пажывём — пабачым. Адно зразумела: залежаць гэта будзе ад нас з вамі.

Святлана БУСЬКО. Фота аўтара.

ДАВЕДКА «ЗВЯЗДЫ»

Сёмга і кумжа з'яўляюцца аднымі з самых рэдкіх відаў рыб у Беларусі. Яны занесены ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь і адносяцца да першай катэгорыі, таму заканадаўствам прадуладжана сурова (аж да крымінальнай) адказнасць за незаконную іх здабычу. Велічын штрафва за іх вылаў складае ад 2 да 5 міль рублёў (20-50 базавых велічыняў). Памер кампенсацыі ўрону за адну рыбіну кумжы або сёмгі складае 6 базавых велічыняў. Пры нанясенні шкоды ад 4 міль рублёў (40 базавых велічыняў) парушальнік нясе крымінальную адказнасць.

«СЯРЭБРАНАЕ КОЛА» ПАКАЦІЛАСЯ!

У Мінску пад такой назвай стартаваў дабрачынны праект, у рамках якога ўпершыню ў Беларусі прайшоў дзіцячы паказ моднага адзення на калыхах.

«Сярэбранае кола» — гэта спецыяльная штогадовая праграма, якая дазваляе максімальна інтэграваць у грамадства дзяцей з асаблівасцямі развіцця. Зараз у праекце задзейнічана 12 хлопчыкаў і дзяўчынак, але колькасць ахвотнікаў расце з кожным днём. Ініцыятарамі праграмы выступіла дзіцячая школа мадэляў «Kids' PODIUM», якая з верасня праводзіць бясплатнае навучнае дзячэй-інвалідаў (з дыягназам ДЦП) моладзевы грамадскага аб'яднання «Адкрыццё» з мэтай дапамагчы пераадолець у сабе комплексы, страхі, няўпэўненасць, матываваць да фізічнай нагрузкі, даць магчымасць самарэалізацыі і адкрыць індывідуальныя здольнасці, таленты. На працягу ўсёй падрыхтоўкі да шоу з дзецьмі працавалі педагогі-псіхологі, рэабілітолагі, выкладчык этыкету, пастаноўчык дэфіле на калыхах, фотарграф, візажыст-стыліст, цырульнік, дызайнер па аксесуарах. І як вынік — цудоўнае свята з паказам дзіцячай моды на калыхах ад найбуйнейшых брэндаў дзіцячай вопраткі «Аранжавы вярблюд» і «Papilio kids».

— Тут выдатная матэрыяльная база, цудоўныя ўмовы працы, інавацыйны тэхналогіі, старуюцца ісці ў нагу з часам, прымяняючы тое, што эканамічна выгадна ў канкрэтных умовах. Я перакананы, што вёска — тое месца, дзе можна сабе рэалізаваць як прафесіяналу. А хто не хоча ехаць у сельскую мясцовасць, папросту не ўпэўнены ў сваіх ведах і не гатовы працаваць самастойна, — кажа Яўген Карнел.

Пры гэтым ён лічыць памылковай пазіцыю тых кіраўнікоў, якія хочуч ад моладзі простага выканання абавязкаў, падпарадкавання, выклікаючы іх ініцыятыву і творчыя пачынанні. Маўляў, якіх курчыць не вучач. Зрэшты, у такіх умовах моладому спецыялісту не варта апускаць рукі.

А формула, якая забяспечвае замацаванне моладзі на вёсцы, бацьчыца Яўгену Карнелю даволі прастай: — Дастойная зарплата, якая залежыць ад вашай энергіі і ініцыятывы. Жыллё з выгодамі, магчымасць стварыць сваю сям'ю. Магчымасць не страціць сувязі са сваякамі і сябрамі. А галоўнае — свяданне маладога спецыяліста працаваць і дабівацца мэты, нягледзячы на цяжкасці.

Барыс ПРАКОПЧЫК. Мастоўскі раён.

Арганізатарамі мерапрыемства выступілі дзіцячая школа мадэляў «Kids' Podium», моладзевы грамадскае аб'яднанне «Адкрыццё», кампанія па арганізацыі мерапрыемстваў «Gold Wish» і дабрачынны фонд «Мерсі».

Марына БЕГУНКОВА, фота аўтара.

МАШЫНЫ І КВАТЭРЫ — МІЛЦЫЯНЕРАМ

Парк машын міліцыі Віцебшчыны папоўніўся 11 новымі службовымі аўтамабілямі маркі «УАЗ». З бюджэту для закупкі гэтых машын выдаткавана як мільярд рублёў. Ключы ад аўтамабіляў ва ўрачыстай абстаноўцы ўручыў Уладзімір Цярэньчэў, намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама. Машыны таксама перададзены раённым аддзелам унутраных спраў: Глыбоцкаму, Талачынкаму, Пастаўскаму і іншым. У наступным годзе плануецца пакупка яшчэ 10 службовых аўто. Што вельмі важна, кожнаму ўчастковаму запланавана выдзеліць службовую кватэру.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

■ Будзе свята!

МІНСК ЗАЗЯЕ, ЗАІСКРЫЦА...

2 мільярды рублёў плануецца патраціць на пераднавагодняе аздабленне сталічных вуліц. Пра гэта паведаміў журналістам падчас прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры намеснік дырэктара дзяржаўнага прадпрыемства «Мінскрэклама» галоўны мастак Аляксей МАРТЫНАЎ. Ён адзначыў, што сума акрэслена прыблізна, пакуль горад яшчэ не да канца гатовы да святаў. Таму выдаткаваць на афармленне, магчыма, давядзецца больш, але ніяк не менш за два мільярды рублёў.

— Пад Новы год затрачаюцца вялізныя сілы, каб надаць Мінску святочны выгляд. Праца над эскізамі будучага пераднавагодняга афармлення вуліц пачынаецца ледзь не пасля дня горада, які сталіца святкуе восенню. Сёлета да традыцыйнага аб'ёму працы дадалося і ўпрыгожванне новых жылых раёнаў: Каменна Горкі і Дамброўкі, — адзначыў Аляксей Мартынаў.

Ацаніць святочную ілюмінацыю на сталі-

ных вуліцах можна будзе пасля 10 снежня. У навагоднія і каляндныя вечары і ночы яна будзе найбольш яркай.

Сёлета ў горадзе ўсталявана 12 навагодніх ёлак: на Кастрычніцкай плошчы, каля Дома ўрада, каля Мінгарвыканкама, Нацыянальнай бібліятэкі, Лядовага палаца, на праспекце Пераможцаў, каля «Мінск-Арэны» і ў іншых месцах. А вась на жывыя ёлкі, якія мінчанам звычайна прапануюць набывць на елачных кірмашах, попыт паступова падае: за апошнія тры гады ён знізіўся з 40 да 30 тысяч прададзеных за перадсвяточныя дні дрэўцаў. Па інфармацыі Мінгарвыканкама, сёлета для продажу ў сталіцы ў лясных гаспадарках замовілі 25 тысяч ёлак. Прысціць на елачныя кірмашы, якіх у Мінску будзе каля 150, можа з 22 па 31 снежня з 10 да 19 гадзін. Кошт аднаго навагодняга дрэва — ад 20 да 100 тысяч рублёў у залежнасці ад памеру.

Праграма навагодніх мерапрыемстваў у Мінску будзе адкрыта 23 снежня традыцыйным шэсцем Дзедаў Марозаў і Снягурак, якія

пройдучы ад Кастрычніцкай плошчы да Палаца спорту. Тут жа плануецца правядзенне калянднага кірмашу.

Для аматараў зімовых відаў спорту ў сталіцы арганізуюць 150 каткоў, 26 хакейных каролек, 20 лыжных трас і 35 пунктаў практычна спартыўнага інвентара. На трох цэнтральных гарадскіх катках, на Кастрычніцкай плошчы, на праспекце Ракасоўскага і каля Палаца спорту пасля наступлення стабільнага зімовага надвор'я плануецца праводзіць майстар-класы па катанні на катках.

Транспарт горада, па абцаніні спецыялістаў дзяржурстановаў «Сталічны транспарт і сувязь», будзе працаваць у адпаведнасці з планами масавага святкавання Каляд і Новага года. Чацей транспарт будзе хадзіць па маршрутах, якія прылягаюць да месцаў святковых гарадскіх гулянняў: у раёне Нацыянальнай бібліятэкі, Палаца спорту і Кастрычніцкай плошчы.

Ганна ГАРУСОВІЧ

■ Эканоміка ад зямлі

ФЕРМЕРСТВА: СКЛАДАНА, АЛЕ РЕАЛЬНА?

Працаваць на зямлі цяжка. Хаця, з погляду гарадскога жыхара, — чаго тут складанага: закінуў насенне ў глебы ды чакай, калі ежа нарасце. А птом збірай ды прадавай. Але ў рэальнасці варту вытраты гэтага гараджаніна ў поле — і ён хутка звязьціць у свае некалькі дзясятка квадратных метраў на васьмьм паверсе «панэлькі». Сельская праца няпростая. Карэспандэнты «Звязды» пабылі ў Салігорскім раёне і пагутарылі з фермерам Віктарам ДУДЗІКАМ — пра зямлю, працу і пра тое, ці можна на зямлі зарабіць вядлікі грошы.

Віктар Ціханавіч сам з вёскі і прахыў у сельскай мясцовасці ўсё жыццё. У 1982 годзе скончыў сельскагаспадарчую акадэмію ў Горках, 13 гадоў адпрацаваў галоўным аграномам у аграфірме «Свабода» (Салігорскі раён). Як ён узгадвае, калісьці гэта была магучая гаспадарка, якая пастаўляла гародніну не толькі для Салігорска, але і для Мінска. Ужо два гады як ён займаецца вядзеннем фермерскай гаспадаркі. Вядома, не адзін: з сынам і зяцем. Чаму вырашылі заняцца фермерствам? Каб набіраць грошай на кватэру:

— Я фермерствам не займаюся б. Але ў дзяцей няма жылля. Сын і нявестка скончылі акадэмію МУС, перыхалі сюды. Ужо увайшлі ў жыллёвы кааператыў, нават нумары кватэр сваіх ведалі — і на табе, змянілася заканадаўства па льготным крэдытаванні. І засталіся два маладыя спецыялісты без кватэры. Дачка таксама скончыла педагагічны ўніверсітэт, вярнулася сюды — кватэры не мае. Аднойчы сядзелі ўсе разам за сталом на нейкім сямейным свяце, пачалі гаварыць пра жыццё, ды неак стыхійна вырашылі: а чаму б не заняцца фермерствам? Хоць за тры гады аднаму каму зборам на кватэру.

— Я фермерствам не займаюся б. Але ў дзяцей няма жылля. Сын і нявестка скончылі акадэмію МУС, перыхалі сюды. Ужо увайшлі ў жыллёвы кааператыў, нават нумары кватэр сваіх ведалі — і на табе, змянілася заканадаўства па льготным крэдытаванні. І засталіся два маладыя спецыялісты без кватэры. Дачка таксама скончыла педагагічны ўніверсітэт, вярнулася сюды — кватэры не мае. Аднойчы сядзелі ўсе разам за сталом на нейкім сямейным свяце, пачалі гаварыць пра жыццё, ды неак стыхійна вырашылі: а чаму б не заняцца фермерствам? Хоць за тры гады аднаму каму зборам на кватэру.

— Я фермерствам не займаюся б. Але ў дзяцей няма жылля. Сын і нявестка скончылі акадэмію МУС, перыхалі сюды. Ужо увайшлі ў жыллёвы кааператыў, нават нумары кватэр сваіх ведалі — і на табе, змянілася заканадаўства па льготным крэдытаванні. І засталіся два маладыя спецыялісты без кватэры. Дачка таксама скончыла педагагічны ўніверсітэт, вярнулася сюды — кватэры не мае. Аднойчы сядзелі ўсе разам за сталом на нейкім сямейным свяце, пачалі гаварыць пра жыццё, ды неак стыхійна вырашылі: а чаму б не заняцца фермерствам? Хоць за тры гады аднаму каму зборам на кватэру.

кая калгасам непатрэбна. А фермерская гаспадарка павінна быць кампактнай, усе ўчасткі павінны быць побач...
Вось і атрымліваецца, што пасля стварэння на тры гады фермерскай гаспадаркі вызваліцца ад падаткаў, а з іх цэлых два гады пайшло на выдзяленне кавалка зямлі. Вядома, Віктар і яго сям'я ўсё гэты час без працы не сядзелі — дамаўляліся з людзьмі і апрацавалі іншыя плошчы.

У вольны час Віктар Ціханавіч займаецца выпільваннем з дрэва.

Перад тым, як атрымаць ураджай, у зямлю трэба шмат чаго ўкласці. У тым ліку і грошай. Выдаткі, па словах Віктара Дудзіка, у сельскагаспадарчым бізнэсе не такія і малыя. Напрыклад, каб на працягу года апрацоўваць адзін гектар зямлі, трэба мінімум 300 літраў сальрыі. Памножце на велічыню ўчастка і на цану паліва — сума будзе не малая. Ці вольны час зямлі: адзін кілаграм насення бульбы каштуе 6 тысяч рублёў. На гектар патрабуецца 3,5-4 тоны першакаласнага насення — гэта значыць, аддай на яго мінімум 20 мільёнаў. А бульбу, дарчыні, раз у пяць гадоў трэба абнаўляць. Наступны пункт

для выдаткаў — тэхніка. Крэдыт узяць? Дык з такімі працэнтамі яна ніколі не акуніць себе...
— Усю тэхніку набылі за свой кошт: два былі ва ўжыванні трактары і сажалку, польскія камбайн, акучнік і апырквальнік — ад дзяржавы нічога не ўзялі. Тым, хто ў 1990-я гады пачынаў фермерства, давалі трактары ў лізінг пад малыя працэнты. А зараз 35% па крэдыце — гэта кабала... Таму сабраліся трыма сем'ямі, скупіліся і набылі тэхніку.

Зразумела, што сваімі сіламі многа зямлі не апрацуюць. Прыходзіцца наймаць людзей, каб дапамагалі. У асноўным — на пераборанне ўраджаю. Выдаткі на такую наёмную працу вядлікі: сёлета, па словах Віктара Дудзіка, на гэта пайшло 30 мільёнаў. Каб было дзе захоўваць бульбу — набылі сховішча. Падрамантавалі яго — і можна выкарыстоўваць.
Вырасціць ураджай — палова задачы. Яго яшчэ трэба прадаць. А гэта зрабіць не так лёгка, асабліва калі тая ж бульба ўраджыла ва ўсіх.

— Паехалі у Мінск на рынак «Ждановічы». Першы раз мы выехалі туды лішчэ 20 чэрвеня, а там ужо фуры стаяць з македонскай, егіпецкай, сербскай бульбай. У нас чана, напрыклад, 2 тысячы, а ў іх — 1800. А перакупшчыкам без розніцы, якую браць: яны ж самі не ядуць, а перапрадаюць. І бяруць замежную, бо яна прыгожыя, букая, у іх клімат іншы. Ну і мы стамі з беларускай бульбай, чакаем, пакуль усе прададуць...
Паколькі сёлета бульба ўраджыла, то чана на яе, па словах Віктара Дудзіка, была яшчэ ніжэй, чым летася. А вось кошт уезду на рынак «Ждановічы» для аўтамабіля павысіўся ў два разы — з 60 да 120 тысяч рублёў. Плюс аналіз прадукцыі — 25-30 тысяч. Вось і круціцца, фермер, як хочаш.

Дробную бульбу можна здаць за грошы на крухмальны завод. Але прыёмная чана там... 300 рублёў за кілаграм (плюс датацыі ад дзяржавы ў памеры 165 рублёў)! Таксама асабліва не пашыкуеш... У выніку, праўда, усё роўна атрымліваецца плюс: сёлета гаспадарка Дудзікаў рэалізавала бульбы на 260 мільёнаў рублёў, выдаткі склалі 140 мільёнаў. Атрымліваецца, што прыбытак — 120 мільёнаў. Быццам бы многа? А падзяліце на 12 месяцаў, а потым яшчэ і на колькасць членаў сям'і...
Праўда, Віктар Дудзік глядзіць у будучыню з аптымізмам. І нават лічыць, што ў Беларусі перспектыва не за вядлікімі гаспадаркамі а-ля калгасы, а за фермерамі.

— Вёска паціху вымірае: шмат людзей співаецца — я іх «бакаланамі» называю. І мы, фермеры, іх кормім у летні перыяд, бо яны да нас ходзяць працаваць і нейкія грошы зарабляюць такім чынам. Не будзе фермераў — будзе красці...
Што тычыцца свайго сямейнага бізнэсу на зямлі, то ёсць планы на далейшае развіццё: — Калі ўсё прадаць і згарнуць дзейнасць, дадаць зберажэнні — то дзве кватэры ўжо можам купіць. Але думаем, можа павільён адрэць. Ці машыну купіць, каб у Расію бязвізавы. Ці пачаць іншыя культуры вырошчваць — напрыклад, цукровыя буркі, — разважае Віктар Дудзік і дадае: — Ведаецца, фермеры, якія ўдглінулі, ужо не могуць быць гэтага жыць. Так і мы — кінуць шкада. Праца на зямлі цяпер скончылася, не сезон — дык ужо і трохі сумеем...

Павел БЕРАСЕЧУ

■ Прэзентацыі

БЕЛАРУСЬ НА КАРЦЕ «LITHUANIA»

Нацыянальны гістарычны музей прэзентаваў карту «Lithuania» канца XVI — пачатку XVII стагоддзя. Набыць такі каштоўны экспанат у фонды музея стала магчымым дзякуючы спонсарскай дапамозе.

Карта паходзіць са знакамітага атласа Меркатара, складзенага вядомым фламандскім картографам, географам, гравёрам, выдаўцом Герхардам Меркатарам, і была надрукавана ў ім у 1623 годзе. На ёй паказана тэрыторыя Беларусі, якая ўваходзіла ў склад Вялікага Княства Літоўскага. Дагэтуль у нашай краіне быў вядомы толькі адзін экзэмпляр карты — больш ранняя выданне (1592-1602).

Намеснік міністра культуры Тадэвуш Стружэцкі адзначыў, што ў Нацыянальным гістарычным музеі праводзяцца рэгулярныя выставы калекцый, набытых дзякуючы прыватным фірмам і арганізацыям. Стружэцкі пранануваў і іншым установам — музеям, бібліятекам, тэатрам, канцэртным арганізацыям — наладжваць супрацоўніцтва з прыватнымі арганізацыямі, бачачы добры плён у развіцці дзяржаўна-прыватнага партнёрства.

На прэзентацыі прысутнічаў вядомы беларускі картограф Леў Казлоў. Ён даў набытку сваю ацэнку:

— Калі разгледзець карту, першае, што кідаецца ў вочы, — гэта беражок уздоўж краю паперы. Ён добра відаць. Значыць, карта выканана па тагачаснай тэхналогіі, бо раней друкавалі на мокрай паперы, а пасля размялі ўвалі ад рукі акварэлю. На падставе гэтага можна зрабіць і хімічны аналіз: узяць пробы калюрых месцаў карты, і, калі высветліцца, што фарба больш позняя часу, — значыць, паддробка. Карта яшчэ не прайшла хімічнага аналізу, але па стылі, па іншых прыкметах яе адназначна можна аднесці да канца XVI — пачатку XVII ст.

Акрамя карты «Lithuania», кампанія Japan Tobacco International дапамагла Нацыянальнаму гістарычнаму музею набыць яшчэ некалькі каштоўных прадметаў: кадзіла XII — XIII стст. з выявай Ісуса Хрыста, а таксама абраз «Маці Божая Бялініцкая» (1891 г.) — спіс з цудадзейнай іконы XVI ст.

Леў КАЗЛОЎ прэзентуе карту «Lithuania».

Адбылася таксама прэзентацыя маннаграфіі «Кнігі і кнігазборы куцеінскага Богаяўленскага манастыра ў сярэдзіне XVII ст.». Аўтар гэтага выдання — Юрый Лаўрык, вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага гістарычнага музея, заахвалены калекцыі старадрукаваных кніг.

Супрацоўніцтва Нацыянальнага гістарычнага музея з гэтай кампаніяй было адзначана на конкурсе «Музеі Беларусі — трэцім тысячгоддзю» на першым Нацыянальным форуме «Музеі Беларусі», што ладзіўся ў Гродне. Яны сталі пераможцамі ў намінацыі «Лепшая партнёрская дзейнасць».

Дзякуючы фінансавай падтрымцы мецэната не толькі зборы музея былі папоўнены новымі каштоўнымі экспанатамі, але і былі арганізаваны дзве замежныя выставы — «Каштоўныя ўзоры. Золата ў помніках дэкаратыўна-ужыткавага мастацтва і пісьменства» са збору Дзяржаўнага гістарычнага музея (Масква) і «Палац вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе» са збору Нацыянальнага музея Літвы (Вільнюс).

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ

РАШЭННЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АБ ПРАВЕ РАБОТНІКАЎ НА ПАКРЫЦЦЕ РАСХОДАЎ ПА ПРАЕЗДУ ПРЫ СЛУЖБОВЫХ КАМАНДІРОЎКАХ

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь у складзе старшынства членаў — Старшыні Канстытуцыйнага Суда Міклашэвіча П.П., намесніка Старшыні Сяргеевай В.Г., суддзю Бойка Т.С., Варановіча Т.В., Данілюка С.Я., Ізоткі У.П., Козыравай Л.Р., Падгурны В.В., Рабцава Л.М., Цікавенкі А.Г., Чыгрынава С.П.

на падставе часткі восьмай артыкула 22 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб судадлядаванні і статусе суддзю

у парадку рэалізацыі права на ўнясенне Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь, у палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, іншых дзяржаўных органаў у адпаведнасці з іх кампетэнцыйнай прапаўнаю аб неабходнасці ўнясення ў акты заканадаўства змянення і (або) дапаўнення

з удзеям прадстаўнікоў Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь, Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь, Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь, Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь, Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі

разгледзеў у судовым пасяджэнні пытанне аб праве работнікаў на пакрыццё расходаў па праездзе пры службовых камандзіроўках.

У зваротах, якія паступаюць у Канстытуцыйны Суд, грамадзяне ставяць пытанне аб неправамернасці нарматыўных палажэнняў, згодна з якімі расходы па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад не кампенсуюцца без прадстаўлення праязных білетаў і іншых дакументаў у арыгінале.

Прааналізавашы палажэнні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь (далей — Канстытуцыя), Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — Працоўны кодэкс) і іншых актаў заканадаўства, а таксама пазіцыю шэрагу дзяржаўных органаў і іншых арганізацый, выкладзеную ў адказах на запыты Канстытуцыйнага Суда, Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь устанавіў наступнае.

1. Дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі выказалі розныя пункты гледжання па пытанню аб правамернасці ўстаноўленага адпаведна паставою Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь і Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь прававага рэгулявання, згодна з якім не падлягаюць пакрыццю расходы па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад пры непрадстаўленні сапраўдных праязных дакументаў.

Так, Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, указваючы на абумоўленасць неабходнасці прадстаўлення пацверджваючых дакументаў аб зробленых работнікам камандзіраваных расходаў устаноўленым у Рэспубліцы Беларусь парадкам вядзення касавых апераций, дапускае магчымасць пакрыцця кошту праезду на падставе афіцыйна заверанай копіі дакумента, які пацверджае факт набыцця білета і праезду работніка.

Міністэрства фінансаў лічыць, што пакрыццё работніку расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад магчыма выключна пры прадстаўленні ім арыгіналу праязных дакументаў, якія пацверджаюць панесеныя расходы па праездзе.

Па меркаванню Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь, пакрыццё работніку расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад на падставе копіі дакументаў, што забяспечыць рэалізацыю права работніка на кампенсаванне расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад у любым выпадку.

Устаноўлена адназначна, што ўмова аб кампенсаванні работніку расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад толькі пры прад'яўленні ім сапраўдных праязных дакументаў можа быць расцэнена як абмежаванне права работніка, у якога адпаведна дакументы адсутнічаюць, на кампенсаванне такога роду расходаў, калі работнік выканаў заданне наймальніка і факт знаходжання яго ў камандзіроўцы адпаведна чынам пацверджаны.

Часткай трэцяй артыкула 95 Працоўнага кодэкса Украіны Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважанаму ім органу прадстаўлення права вызначыць парадак і памеры пакрыцця расходаў пры службовых камандзіроўках, але не права ўводзіць абмежаванні, якія датычацца пакрыцця гэтых расходаў.

У заклучэнні кафедры грамадзянскага працэсу і працоўнага права ўрдынскага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта адзначаецца, што ў частцы другой артыкула 95 Працоўнага кодэкса прадугледжана права работніка на пакрыццё расходаў па праездзе да месца камандзіроўкі і назад, пры гэтым не ўстаноўлена патрабаванне аб прадстаўленні сапраўдных дакументаў. Згодна з часткай трэцяй указанага артыкула Ураду Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважанаму ім органу даручана вызначыць толькі парадак і памеры пакрыцця расходаў пры службовых камандзіроўках, якія датычацца пакрыцця гэтых расходаў.

2. У адпаведнасці з часткай першай і трэцяй артыкула 21 Канстытуцыі забяспечанне праваў і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь з'яўляецца вышэйшай мэтай

дзяржавы; дзяржава гарантуе правы і свабоды грамадзян Беларусі, замацаваныя ў Канстытуцыі, законах і прадугледжаныя міжнароднымі абавязальствамі дзяржавы.

Праца па працоўнаму дагавору як адна з форм рэалізацыі канстытуцыйнага права на працу (частка першая артыкула 41 Канстытуцыі) непарушна звязана з безумоўным забяспечаннем шэрагу замацаваных Працоўным кодэксам працоўных правоў работнікаў. Да ліку такіх правоў нароўні з правамі на заробатную плату, на працоўны і сацыяльны водпуск, на ахову працы і іншымі правамі адносіцца таксама права работнікаў на кампенсаванне расходаў, звязаных з выкананнем імі працоўных абавязак, асобных выпадкі прадстаўлення якой прадугледжаны ўказаным Кодэксам (артыкулы 95, 96, 99 і інш.).

Згодна з часткай другой артыкула 90 Працоўнага кодэкса кампенсаванні — грашовыя выплаты, устаноўленыя з мэтай пакрыцця работнікам выдаткаў, звязаных з выкананнем імі працоўных абавязак.

3. Канстытуцыйны Суд прымае да ўвагі артыкул 19 Працоўнага кодэкса, згодна з якім асноўныя правы і абавязкі работнікаў вызначаюцца бакамі працоўнага дагавора з выкананнем патрабаванняў, прадугледжаных указаным Кодэксам. У пункце 2 часткі першай артыкула 53 Працоўнага кодэкса ўстаноўлена абавязак работнікаў выконваць пісьмовыя і усныя загады (распараджэнні) наймальніка, якія не супярэчаць заканадаўству і лакальным нарматыўным прававым актам.

Па распараджэнню наймальніка работнік можа быць, у прыватнасці, накіраваны ў службовую камандзіроўку. У адпаведнасці з часткай першай артыкула 91 Працоўнага кодэкса службовай камандзіроўкай прызначаецца паездка работніка на распараджэнню наймальніка на пэўны тэрмін у іншую мясцовасць для выканання службовага задання па часце і памеры папастаяннай работы.

Накіраванне работніка ў службовую камандзіроўку афармляецца загадам (распараджэннем) наймальніка з выдаткамі камандзіраванага пасведчання ўстаноўленай формы, пры гэтым тэрмін фактычнага знаходжання ў службовай камандзіроўцы вызначаецца па аднакласна на камандзіраваным пасведчання аб дні прыбыцця і выбыцця з месца знаходжання (артыкул 93 і частка першая артыкула 94 Працоўнага кодэкса).

Канстытуцыйны Суд адзначае, што накіраванне работніка ў службовую камандзіроўку ажыццяўляецца па ініцыятыве наймальніка, у яго інтарэсах і з'яўляецца абавязковым для работ-

ніка, за выключаннем выпадкаў, калі ў дачыненні да асобных катэгорый работнікаў у Працоўным кодэксе прадугледжана забарона на накіраванне іх у службовую камандзіроўку або калі накіраванне ў такую камандзіроўку дапускаецца толькі з іх згоды (часткі першая і трэцяя артыкула 263, частка шостая артыкула 287). Пры гэтым у дадзеным Кодэксе не змяшчаецца палажэння аб абавязку работніка аплатаваць расходы, звязаныя з выкананнем ім службовага задання, за свой кошт. Больш таго, выдаткі работніка павінны быць кампенсаваны наймальнікам, на якога ўскладзены адпаведныя абавязкі.

4. У адносінах да службовых камандзіровак права работніка на кампенсаванне выдаткаў звязана на палажэннях часткі другой артыкула 90 і часткі другой артыкула 95 Працоўнага кодэкса, згодна з якімі наймальнік абавязаны выдаць аванс і кампенсаванне работніку расходы па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад, на найму жыллага памяшкання, за прахываныя па-за месцам пастаяннага жыхарства (сутачныя), а таксама іншыя збытковыя работнікам з дазволу або ведама наймальніка расходы. Згодна з часткай трэцяй і пятай артыкула 95 параграфу, прадугледжаных указаным Кодэксам. У пункце 2 часткі першай артыкула 53 Працоўнага кодэкса ўстаноўлена абавязак работнікаў выконваць пісьмовыя і усныя загады (распараджэнні) наймальніка, якія не супярэчаць заканадаўству і лакальным нарматыўным прававым актам.

Парадак і памеры пакрыцця расходаў пры службовых камандзіроўках устаноўлены Інструкцыяй аб парадку і памерах пакрыцця расходаў пры службовых камандзіроўках у межах Рэспублікі Беларусь, зацверджанай паставою Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь ад 12 красавіка 2000 г. № 35 (са змяненнямі і дапаўненнямі) (далей — Інструкцыя № 35), паставою Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь ад 30 студзеня 2001 г. № 7 «Об установлении норм оплаты командировочных расходов по служебным командировкам за границу» (са змяненнямі і дапаўненнямі), ад 21 кастрычніка 2011 г. № 107 «Об установлении размеров возмещения расходов по служебным командировкам», а таксама Інструкцыяй аб парадку і умовах прадстаўлення гарантый і кампенсаций пры службовых камандзіроўках за мяжу, зацверджанай паставою Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь ад 30 ліпеня 2010 г. № 115 (са змяненнямі і дапаўненнямі) (далей — Інструкцыя № 115).

Канстытуцыйны Суд прымае да ўвагі, што ўказанымі нарматыўнымі прававым актам памер пакрыцця расходаў за прахываныя грашовы сумы і нацыянальнай або замежнай (пры камандзіроўках за мяжу) валюты. Расходы на найму жыллага памяшкання кампенсуюцца па фактычных выдатках, пацверджаных дакументаў, але пры камандзіроўках за мяжу — не звыш адпаведных гранічных норм, пры адсутнасці пацверджваючых дакументаў памер пакрыцця вызначаецца канкрэтнай грашовай сумай.

Разам з тым пры вызначэнні парадку і памераў пакрыцця работніку расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад устаноўлена, што такога віду кампенсация ажыццяўляецца толькі пры прадстаўленні сапраўдных праязных дакументаў (частка першая падпункта 6.1 пункта 6 Інструкцыі № 35, пункт 13 Інструкцыі № 115). Пры службовых камандзіроўках у межах Рэспублікі Беларусь дапускаецца кампенсация аплаты за праезд па мінімальным яго кошце без прадстаўлення праязных дакументаў пры нерэгулярных транспартных зносінах у межах аднаго адміністрацыйнага раёна з дазволу наймальніка (частка другая падпункта 6.1 пункта 6 Інструкцыі № 35).

Такім чынам, згодна з указаным нарматыўным прававым актам прадугледжана ў Працоўным кодэксе права работніка на пакрыццё расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад не можа быць рэалізавана без прадстаўлення сапраўдных праязных дакументаў. Дадазнае права не можа быць рэалізавана таксама ў выпадках, калі факт знаходжання работніка ў службовай камандзіроўцы і выканання ім задання наймальніка пацверджаны іншымі дакументамі.

Канстытуцыйны Суд канстатуе, што ва ўказаных выпадках у сілу замацавання актамі рэспубліканскага органаў дзяржаўнага кіравання парадку пакрыцця расходаў пры службовых камандзіроўках работнік фактычна пазбаўляецца прадугледжанага ў артыкуле 95 Працоўнага кодэкса права на кампенсацию расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад.

Права работніка на кампенсацию камандзіраваных расходаў замацавана ў заканадаўстве іншых краін. Так, у адпаведнасці з артыкулам 168 Працоўнага кодэкса Расійскай Федэрацыі прададавец пры службовай камандзіроўцы кампенсуе работніку збытковыя расходы, у тым ліку расходы па праездзе, у прыватнасці, у адносінах да пакрыцця расходаў, звязаных са

службовымі камандзіроўкамі на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі, для работнікаў арганізацыі, якія фінансуюцца за кошт сродкаў федэральнага бюджэту, у паставою Урада Расійскай Федэрацыі ад 2 кастрычніка 2002 г. № 729 прадугледжваецца вызначыць пакрыцця расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад пры адсутнасці праязных дакументаў, што пацверджаюць збытковыя расходы, у памеры мінімальнага кошту праезду.

Такі падыход да прававага рэгулявання пакрыцця камандзіраваных расходаў гарантуе рэалізацыю работнікам права на кампенсацию ў вызначаных памерах зробленых ім расходаў па праездзе да месца службовай камандзіроўкі і назад. Адсутнасць праязных дакументаў не пазбаўляе работніка права на кампенсацию, а ўплывае толькі на памер пакрыцця расходаў, які ў гэтым выпадку вызначаецца мінімальным коштам праезду.

5. У Рэспубліцы Беларусь устаноўлена прынцып уяршэнства права (частка першая артыкула 7 Канстытуцыі).

Канстытуцыйны Суд у Пасланні «Аб стане канстытуцыйнай законнасці ў Рэспубліцы Беларусь у 2011 годзе» указаў, што прынцып уяршэнства права ў нарматывах часткі і правапрымяненні выступае ў якасці галоўнага фактара забяспечвання уяршэнства Канстытуцыі, зацвярджэння канстытуцыйнай законнасці і развіцця канстытуцыйнай дэмакратыі.

Уяршэнства права як найважнейшая ўласцівасць прававой дзяржавы ўключае шэраг неабходных элементаў, да якіх адносіцца ў тым ліку законнасць. Рэалізацыя прынцыпу законнасці прадугледжвае неабходнасць выканання законаў не толькі фізічнымі і юрыдычнымі асобамі, але і органамі дзяржаўнай улады, службовымі і іншымі асобамі, якія ажыццяўляюць дзяржаўныя функцыі і павінны дзейнічаць у межах прадстаўленых ім правоў і ўскладзены на іх абавязак. Пры гэтым павінна быць выключана фармальнае прымяненне закона, якое не адпавядае духу права і справядлівасці.

Грунтуючыся на канстытуцыйным прынцыпе уяршэнства права і прымаючы да ўвагі канстытуцыйны абавязак дзяржавы гарантаваць замацаваныя ў законах правы і свабоды грамадзян, а таксама палажэнні часткі першай артыкула 23 Канстытуцыі, якія дапускаюць магчымасць абмежавання правоў і свабод асобы толькі ў выпадках, прадугледжаных законам, Канстытуцыйны Суд прыходзіць да вываду аб тым, што ўстаноўлена ў Працоўным кодэксе права работніка на кампенсацию расходаў пры служ-

бовых камандзіроўках не можа быць абмежавана нарматыўнымі прававымі актмі Міністэрства фінансаў і Міністэрства працы і сацыяльнай абароны. Разам з тым пры прымяненні заканадаўчай нормы

■ «Вышэйшая школа»

Валянціна НАВІЦКАЯ:

«СЫН СКАЗАЎ, ШТО ЗОРКІ Ў КОСМАСЕ СВЕЦЯЦА НАШМАТ ЯРЧЭЙ...»

Інтэрв'ю з маці трэцяга беларускага касманаўта

■ Гонар твой, Беларусь

У вась і сусішыліся жарсці вакол старту транспартнага пілатаванага карабля «Саюз ТМА-06М», на якім 23 кастрычніка ў космас паліцеў ураджэнец Чэрвеня Алег Навіцкі — спраўджаваць мару тысяч і тысяч колішніх беларускіх школьнікаў, сьнянішніх 30—40-гадовых мужчын. І можна проста спакойна распаўядаць пра стасункі з ім на электронцы, сустрэкацца і гутарыць з яго мамай, найцудоўнейшай жанчынай Валянцінай Эдуардаўнай Навіцкай, не баючыся, што яна стоміцца ад шматлікіх інтэрв'ю наіх калег з рэспубліканскіх і абласных СМІ... Гутарыць спакойна, не імкнучыся нікога аспярэдзіць, не вышукваць «смажаныя» факты з жыцця Алега і яго сям'і...

Так атрымалася, што наша першае інтэрв'ю з Валянцінай Эдуардаўнай па ўзаемнай дамоўленасці адбылося пасля вяртання яе з Расіі, дзе ў Цэнтры кіравання палётамі 25 кастрычніка маці трояга беларускага касманаўта назірала стыкоўку карабля «Саюз ТМА-06М» пад камандаваннем яе старэйшага сына з Міжнароднай касмічнай станцыяй (МКС).

Зрэшты, нашу сустрэчу і інтэрв'ю не назавеш. Хутчэй, гэта была сяброўская гутарка за кубачкам гарбаты ў са ўспамінамі і даўжэзнымі апавяданні, пытаннімі і разгорнутымі адказамі-маналогамі, усмешкамі і слязьмі... Словам, з усім тым спектрам эмоцый, якімі і да гэтага часу жыве Валянціна Эдуардаўна Навіцкая.

— *Валянціна Эдуардаўна, давайце ў думках вернемся да ключовага моманту старту. Вы бачылі яго ў прамым эфіры?*

— Так. Стрыечны брат Алега, колішні лётчык, з якім мой сын даўно і моцна сябруе, Ігар Навіцкі запрасіў мяне паглядзець старт з дапамогай інтэрнэту. Вельмі адбылася ў памяці, калі падаехаў аўтобус і пачалі выходзіць касманаўты і астранаўт. Бачылі мы, як экіпаж заходзіў у карабель, як пазней хлопцы сядзелі ў крэслах. Чулі пазыўны: «Казбек, Казбек, прывітанне!». А калі пачула, што экіпаж да старту гатовы, дык за слязьмі, можа сказаць, не бачыла ўжо нічога... Толькі згледзела, як пачыналася ракета сыночка да зорак (плача)...

— *Думаю, пераважная частка Чэрвеня (а можа, і не толькі), асабліва жаночая, плакала таксама. Я дык дакладна. Так што вы былі не перажывалі, але і радаваліся таксама, бо ваш сын спраўдзіў сваю мару.*

— Ну вядома ж! Ён доўга і цяжка да яе ішоў. І ніякай нідзе падтрымкі не было, усёго дабіваўся сам... Мне пасля старту і жонка Алега Юлія патэлефанавала, яна ж на Байкануры ў гэты момант была. Сказала, што ўсё прайшло вельмі добра. Я кажу: «Юлечка! Ён усё бачыла, таму хаця б крыху ўяўляю, што гэта такое...» Але усё роўна ноч правяла без сну, гэта зразумела... Прыгадваю дзяцінства Алега, перачытала яго лісты, пачынаючы з першага курса лётнага вучылішча і да паловы трэцяга, калі радзей пісаў, а часцей тэлефанавалі, каб распавесці пра свае справы...

Але сын усё роўна (з космасу!!!) згледзеў мае мокрыя вочы і сказаў: «Так! Са мной не плакаць! У мяне усё добра!»

— *Валянціна Эдуардаўна, а вам самой усё ж хацелася паглядзець на Байканур і адтуль назіраць за стартам?*

— Я б, можа, і хацела, але... Алегу сказаў: «Сыноч, ты распарадайся намі так, як табе зручна. Як ты хочаш...». Хо паліцыя на Байканур, а хто — на стыкоўку...» Ён параіўся дома з жонкай, і яны вырашылі: мамы і мая дачка, сястра Алега Марына, прыедуць на стыкоўку ў Цэнтры кіравання палётамі, а на Байканур паліцыя Алегаў брат Дзіма. І калі нават мой малодшы сын, вярнуўшыся адтуль, казаў, што плакаў... Калі на вакзале пры сустрэчы ўзяў мяне за руку, а рука држыць... Дык я ўяўляю, што было б са мной... Там бы сэрца не вытрымала, ды з маёй гіпертаніяй... Так што Алег усё зрабіў разумна. На стыкоўцы побач з намі былі касманаўты, якія ўжо ляталі. Яны нас так

падтрымлівалі. А ўвогуле, мяне найперш вельмі ўразіў Цэнтры кіравання палётамі. У такі будынак трапіць — гэта ж можна было толькі марыць! Зала, куды нас запрасілі, вельмі прыгожая, але трымаюць там насцярожана, бо ўсё на прыборах мудрагелістых. А ўвогуле, памішанне мне нагадала... тэатр. Спецыялісты

Я спыталася: «Ты еў што-небудзь?» Ён адказаў: «Так. Але не хатнюю ежу...»

сядзяць ніжэй, паўкругам. Усе за камп'ютарамі, працуюць па інструкцыі. А экран вышэй, вялізны-вялізны, на ўсю сцяну. Было відаць, як рухаецца па сваёй арбіце Міжнародная касмічная станцыя (МКС). А пасля і карабель пад камандаваннем Алега пачаў да яе набліжацца. Гэта было так трывожна... Затым мы пачулі шчаўнок — стыкоўка адбылася!

— *І там павінны былі сказаць: «Ёсць дотык!»*

— Так, пачулі і гэта. Дарэчы, на сталі ў кожнага ляжала вось такая праграма. Дачына, тут усё стыкоўка па хвілінках, падрабязна. І яшчэ нам усё тлумачыў касманаўт, Герой Расіі Сяргей Волкаў. Сказваў, што з'яўляўся хлопцаў пасля стыкоўкі трэба пачакаць, бо ў бытавым асцёку яны павінны пераагрэвацца, зняць скафандры, прасушыць іх, надзець камбінезоны, у якіх яны ўжо з'яўляліся на МКС...

— *Валянціна Эдуардаўна, а што вы адчувалі, калі назіралі за момантам пераходу Алега і яго калег Яўгена Тарэлкіна і Кевіна Форда з касмічнага карабля на МКС?*

— Я ўбачыла, што Алег «уплыў» жывы, дзякуй Богу! Вось гэтая думка была першай: «Жывы!» А пасля мы і, маглі з ім яшчэ і пагаварыць... Я такога не магла нават сабе ўявіць! Убачыла сына, а ён яшчэ і гаварыць будзе! Дарэчы, калі Алег быў дома, ён патлумачыў, якім чынам будзе ладзіцца сувязь са станцыяй. Трэба не спяшацца гаварыць. Секунд 5 даць магчымыя, каб інфармацыя дайшла, а тады дачкацка адказу. І мы гэта стараліся выконваць... А першае, што зрабіў Алег, — памахаў нам усю рукой. Хоць ён нас не бачыў, а мы яго бачылі. Крыху, безумоўна, у яго твар змяніўся. Але ён адразу сказаў: «Гэта часовае з'ява, не звяртайце ўвагі!». І рукамі паказаў. Ну вядома, такія перагружкі, такі ціск... А усмешка з твару усё роўна не сыходзіла! Як жа мне было радасна, што роднае аблічча ўбачыла! Размаўлялі мы параўнальна нядоўга, але кожны з нас змог хаця б па адным пытанні задаць. Вось брата Алег пастаянна заве «Дзімон». Ён і сказаў: «Алег, прывітанне! Гэта я, Дзімон!»

— *Вой, гэты момант і я чула ў прамым эфіры! (смяецца)*

— *І тады Алег пачаў махаць яму рукой. Пачуў, маўляў, зразумей... Часу мала было, бо з Жэнем Тарэлкіным яго родныя*

Гутарыла Святлана АДАМОВІЧ. Фота аўтара

ТЭХНІЧНАЯ АДУКАЦЫЯ — ПАД МІКРАСКОПАМ

...у БДУІР сцвярджаюць, што за чатыры гады падрыхтоўць нават больш якаснага спецыяліста, чым раней

У 2013 годзе Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі цалкам пераходзіць на двухступенчатую сістэму падрыхтоўкі кадраў па схеме 4+2: чатыры гады навучання на першай ступені і два — на другой. Пра гэта на VI міжнароднай канферэнцыі «Вышэйшая тэхнічная адукацыя: праблемы і шляхі развіцця» заявіў рэктар БДУІР Міхал БАТУРА:

— Прынаося, рашэнне прымалася няпроста — было шмат дыскусій на гэту тэму. Хапала і апанентаў, асабліва з боку выкладчыкаў сацыяльна-гуманітарных дысцыплін. Тым не менш Саветам нашага ўніверсітэта было прынята рашэнне аб пераходзе на дыферэнцыяваныя тэрміны навучання. Таму галоўная наша задача на бліжэйшы час — зрабіць усё, каб ад пераходу на чатырохгадовы тэрмін навучання (на першай ступені) якасць падрыхтоўкі нашых выпускнікоў не пацярпела. Што да другой ступені атрымання вышэйшай адукацыі, то яна будзе развівацца ў двух напрамках. Навукова-арыентаваная магістратура будзе рыхтаваць наступчыкаў, скіраваных на паступленне ў аспірантуру і абарону дысертацыі, а практыка-арыентаваная магістратура — ажыццяўляць паглыбленую інжынерную падрыхтоўку і выпускаць на рынак працы кадры, гатовыя не толькі выкарыстоўваць існуючыя тэхналогіі, але і распрацоўваць новыя інавацыйныя прадукты, прапаноўваць прынцыпова новыя рашэнні.

НЕ СКАРАЦІЛІ, А ДАДАЛІ

— Прапанаваная намі мадэль вышэйшай адукацыі — не копія еўрапейскай мадэлі, аб'гурнтаваная і пацверджаная разлікамі магчымасць падрыхтоўкі на першай ступені спецыяліста з такой жа кваліфікацыяй, што і пры пераходзе адукацыі, але за меншы час, — падкрэсліў першы прарэктар БДУІР Анастоль ВОСПАУ. — Што дае нам права гэта сцвярджаць? Прывяду канкрэтныя разлікі. Напрыклад, у адпаведнасці з адукацыйнымі стандартамі першай ступені вышэйшай адукацыі 2007—2008 года (пры п'яцігадовым тэрміне навучання) колькасць гадзін аўдыторнай нагрузкі, якія дводзядзяцца на вывучэнне дысцыплін спецыяльнасці і спецыялізацыі, складае ад 1500 да 2300 у залежнасці ад спецыяльнасці. А ў адпаведнасці з праектамі новых вучэбных планаў, пры тэрміне падрыхтоўкі спецыялістаў 4 гады, па многіх спецыяльнасцях колькасць вучэбнага часу павялічылася на 100-250 гадзін (засяў-такі ў залежнасці ад спецыяльнасці). Гэта стала магчымым дзякуючы аптымізацыі колькасці гадзін, што выдзяляюцца для вывучэння цыкла сацыяльна-гуманітарных дысцыплін, змяшэння цыкла прыродазнаўча-навуковых дысцыплін на 10-20% і аптымізацыі колькасці гадзін, якія дводзядзяцца на вывучэнне агульнапрафесійных дысцыплін.

Пры пералядзе навування прыродазнаўча-навуковага блока некаторыя дысцыпліны былі аб'ягунены і згрупаваны, а некаторыя тэмы і спецыяльныя раздзелы перанесены на другую ступень вышэйшай адукацыі. З мэтай выключэння дублявання інфармацыі такая ж работа была праведзена і па цыкле агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплін. У выніку пры пераходзе на чатырохгадовы тэрмін навучання на першай ступені ўдалося не толькі эканоміць гадзіны, але на большасці спецыяльнасцяў з'явіўся нават дадатковы час — ён будзе выкарыстаны для новых дысцыплін, якія з'являюцца даць будучым спецыялістам паглыбленыя веды.

І ўсё ж такі, чыстая арыфметыка, на думку кіраўніцтва БДУІР, яшчэ не дае ўпэўненасці ў захаванні якасці падрыхтоўкі спецыяліста. Адна з найважнейшых задач — ін-

тэнсіфікацыя працэсу навучання. А для гэтага ва ўніверсітэце створаны ўсе умовы. Функцыянуе карпаратыўная вылічальная сетка (адна з самых вялікіх у краіне), якая аб'ядноўвае больш як 3800 камп'ютараў. Створана адзіная сеткавая прастора БДУІР з хуткасцю перадачы звестак 1 Гб/с і выхадам у глабальныя і іншыя тэлекамунацыйныя сеткі. Пабудавана і ўведзена ў эксплуатацыю сетка бесправаднага доступу Wi-Fi ва ўсіх вучэбных корпусках. Ва ўніверсітэце працую 15 камп'ютарных класаў агульнаўніверсітэцкага карыстання па 15 рабочых месцаў кожны і 50 камп'ютарных класаў на кафедрах ўніверсітэта для забеспячэння падрыхтоўкі студэнтаў па канкрэтных спецыяльнасцях. Усе яны аснашчаны сучаснымі камп'ютарамі з сучасным ліцэнзійным сістэмным і прыкладным праграмным забеспячэннем. Усе лекцыйныя аўдыторыі ўніверсітэта аснашчаны мультымедыянай тэхнікай. Практична па ўсіх вучэбных дысцыплінах створаны і размешчаны ў электроннай бібліятэцы ўніверсітэта электронныя вучэбна-метадычныя комплексы дысцыплін, якія ўключаюць рабочую праграму, канспект лекцыі, метадычныя рэкамендацыі па выкананні лабараторных і практычных работ, курсавых праектаў і набор тэстаў для ацэньвання ведаў. Электронныя вучэбна-метадычныя комплексы дысцыплін выкарыстоўваюцца студэнтамі ў якасці адной з асноўных крыніц інфармацыі як пры вочным, так і пры завочным і дыстанцыйным навучанні, і ствараюць аснову для ўкаранення самастойнай работы студэнтаў.

«Пры чатырохгадовым тэрміне навучання колькасць гадзін аўдыторнай нагрузкі, якія дводзядзяцца на вывучэнне дысцыплін спецыяльнасці і спецыялізацыі, павялічыцца па многіх спецыяльнасцях на 100-250 гадзін»

АКЦЭНТ — НА ПРАКТЫКУ

Сёння ў працэсе падрыхтоўкі студэнтаў БДУІР актыўна ўдзельнічаюць арганізацыі рэальнага сектара эканомікі. За апошнія тры гады ва ўніверсітэце створаны і дзейнічаюць 25 філіялаў кафедраў, 30 сумесных вучэбна-навукова-вытворчых лабараторыяў і 6 адукацыйных цэнтраў выдуччых суветных кампаній. У рамках дзейнасці філіялаў кафедраў выдуччых спецыялістаў арганізацыі прыводзяць вучэбныя занятыя непасрэдна на сваіх прадпрыемствах: арганізоўваюць чытанне спецыялізаваных лекцый і выкананне лабараторных работ ва ўмовах рэальнай вытворчасці.

Штогод у БДУІР павялічваецца колькасць студэнтаў, якія праходзяць вытворчую практыку пасля чацвёртага курса (пры п'яцігадовым навучанні) на ўмовах аплаты. Гэтыя студэнты, залічаныя ў штат арганізацыі, рашаюць канкрэтныя вытворчыя задчы.

— У 2011/2012 навуачным годзе на ўмовах аплаты праддэпартмэнтную практыку ў арганізацыях праходзілі 22% студэнтаў ўніверсітэта. Гэта сведчыць пра тое, што студэнты ўжо пасля чацвёртага курса здольныя вырашаць канкрэтныя вытворчыя задачы. Пры такой арганізацыі адукацыйнага працэсу на першай ступені, лчу, мы маем права гаварыць пра аб'гурнтаванасць скарачэння тэрмінаў падрыхтоўкі спецыялістаў пры захаванні іх кваліфікацыі і якасці падрыхтоўкі, — падкрэсліў Анастоль Воспаў.

— Скажу больш, пачынаючы з другога-трэцяга курса прыкладна палова нашых студэнтаў дзесці працуюць, а на чацвёртым курсе іх колькасць па-

«САКРЭТНАЯ» БАЗА ПОЙДЗЕ З МАЛАТКА

На тэрыторыі біясфернага рэзерва «Прыбурскае Палессе» пад Брэстам дзейнічае 13 здраўніц — санаторыяў, ведамасных і прыватных баз адпачынку.

■ Меркаванне

БЕЛАРУСЬ ЗАСЯРОДЖВАЕЦЦА

Мабілізацыя вертыкалі ўлады і ўсіх сіл грамадства стане адной з асноў антыкрызіснай стратэгіі Беларусі

НАПРЫКАНЦЫ

Лістапада сталі канчаткова зразумелымі набырсы стратэгіі, якую кіраўніцтва краіны будзе рэалізоўваць ва ўмовах абстрактнай глабальнага фінансавана-эканамічнага крызісу. Так, пасля прызначэння, якія прайшлі ў сілавым блоку, закралі ключавыя фігуры беларускага істэблішмэнту і адназначна трактаваліся назральнікам як імкненне Прэзідэнта кансалідаваць палітычнае поле, вышэйшае кіраўніцтва краіны узялося за мабілізацыю эканамічнага блока.

Яшчэ 20 лістапада, пасля навадзнення парадку ў кандытарскай галіне, адбылася пазедка Аляксандра Лукашэнкі на дрэваапрадуччае прадпрыемства «Івазвічдрэў», дзе ён жорстка раскрасыў каваў кіраўніцтва і калектыву фабрыкі, а таксама ўрад. Дырэктар быў адпраўлены ў адстаўку, а на яго месца прызначаны член партыі кіраўніцтва канцэрна «Беллеспаперпрам» Уладзімір Шульга, які таксама атрымаў сваю долю крытыкі.

Пазней, у ходзе візіту на прадпрыемства «Барысаўдрэў», крытыка Прэзідэнта не толькі працягнулася, але і ўзмацнілася. На гэты раз кіраўніцтва дзяржавы перайшоў да вельмі жорсткіх фармулёвак, намякнучы не толькі на магчымую адстаўку ўрада, але і на сур'ёзнае ўразанне ў правах работнікаў дрэваапрадуччых прадпрыемстваў, якія мадэрнізацыя.

Крытыка ўрада з усюаў Аляксандра Лукашэнкі не сціхла на працягу ўсяго лістапада. І для гэтага былі свае важкія падставы, звязаныя з розным разуменнем урадам і Прэзідэнтам магчымых антыкрызіснай стратэгіі Беларусі. Урад вылучае стратэгію атрымання дадатковых фінансавых рэсурсаў шляхам продажу дзяржаўнай уласнасці, што ва ўмовах крызісу, калі рэзка зніжаецца кошт усёх без выключэння прадпрыемстваў, вельмі сумнеўна.

Прэзідэнт робіць стаўку на ўнутраныя сілы і рэзервы, патрабуючы паскарэння мадэрнізацыі эканомікі, рэзкага павышэння яе канкурэнтаздольнасці. У знешняй палітыцы ў рамках сваёй стратэгіі кіраўніцтва дзяржавы разлічвае на сістэмную работу па актывізацыі ўзаемадзеяння з расійскімі рэгіёнамі. Так, 22 лістапада адбыўся візіт у Мінск кіраўніцтва Растовскай вобласці, а 3 снежня Беларусь наведвала дэлегацыя Калінінградскай вобласці. Відавочна, гэтая лінія звязана са спробай беларускага лідэра папярэдзіць сціхныіны рэгіянальны пратэктывізм, якім характарызаваўся першая хваля глабальнага крызісу (2009—2010 гг.). Тады многія расійскія рэгіёны, не чакаючы кантралі званыхых захадаў, закрлілі свае рынкі для імпарту, у тым ліку — беларускага.

Аднак наўрад ці варта разлічваць, што падтрыманне кантактаў з расійскімі рэгіёнамі будзе дастатковымі захадамі для пераадолення разбуральных наступстваў крызісу. Справа ў тым, што другая яго хваля па сваіх маштабах і структуры ўздзеяння на эканамічную актывінасць будзе моцна адрознівацца ад першай. Ужо сёння 11 расійскіх рэгіёнаў заканчваюць год фактычна ў стане банкруцтва, а ў 13 рэгіёнах па выніках 8 месяцаў зафіксаваны чыстыя страты. Па стане на верасень 2012 года аб'ём прамысловы вытворчасці ў гадавым вылічэнні скараціўся ў 34 рэгіёнах Расіі. Іншымі словамі, «рэгіянальны пратэктывізм» у 2013—2014 гадах будзе вымушаным і непаразбумным і ніякі дамоўленасці з кіраўніцтвам расійскіх абласцей не дазволіць яго прадухіліць.

Хутчэй за ўсё, рэальным механізмам мінімізацыі наступ-

Фота Міхалы БЕГУНСАВЫ

вялічваецца ўжо да 80 працэнтаў, таму нядзіўна, што пераважная большасць студэнтаў — прыхільнікі ідэі скарачэння тэрмінаў падрыхтоўкі, — дадаў Міхал Батура.

ЛЕПШ МЕНШ, ДЫ ЛЕПШ

— На шчасце, у апошнія гады вяртаецца цікавасць з боку беларускай моладзі да вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай тэхнічнай адукацыі, — канстатаваў міністр адукацыі Сяргей МАСКЕВІЧ. — Паколькі наша краіна з'яўляецца экспертна арыентаванай, то для Беларусі тэхнічная адукацыя мае выключна важнае значэнне, і мы разглядаем яе мадэрнізацыю літаральна пад мікраскопам. Зараз для нас вельмі важна сфарміраваць тэхналагічную культуру і даць студэнтам такую базавую тэхнічную адукацыю, якая дазволіць ім хутка адаптавацца на сучаснай вытворчасці. Патрэба ў высокакваліфікаваных спецыялістах расце, а патрабаванні да ведаў і прафесійных навыкаў становяцца ўсё больш жорсткімі.

У тым, што ў будучыні ў выпускнікоў інжынерных спецыяльнасцяў шанцы папоўніць шэрагі беспрацоўных — самая мінімальныя, нікто не сумняваецца. Больш за тое, патрэба ў многіх спецыялістах ужо сёння пераўшае колькасць выпускнікоў. Так, на размеркаванні, якое прайшло ў лістападзе ў БДУІР, 300 заявак ад наймальнікаў задаволены ўніверсітэт не змог: на 900 выпускнікоў узору 2013 года паступілі 1200 заявак ад арганізацый і прадпрыемстваў.

Усё ж такі ёсць меркаванне, што айчыннай інжынерна-тэхнічнай школе трэба думаць, як явнучы сваю былую славу. І пачынаць гэту работу неабходна... з абітурыентаў. Выбар тэхнічнай спецыяльнасці павінен быць як мінімум свядомым, і абітурыент павінен дакладна ўяўляць, чым ён будзе займацца пасля заканчэння вышэйшай школы.

Другая праблема — падзенне ўзроўню падрыхтоўкі абітурыентаў, якое стала настолькі вядомым, што для яго доказаў не патрабуюцца ніякія вымярэнні. Так, у 2010 годзе на адным з факультэтаў БДУ з 230 перакурсіўнікаў толькі 134 здалі ўсе экзамены першай сесіі, і з іх толькі 1 меў вышэйшы адзнак «9» і «10». Гэтыя лічбы сведчаць пра тое, што даволі вялікая частка студэнтаў навад лепшых ВНУ краіны не здольна спраўдзіць у ўніверсітэцкай праграмай навучання. Сёння ў беларускіх ВНУ навуачаюца каля 442 000 чалавек (у параўнанні з 120 000 у савецкія часы). Але колькасць не пераходзіць у якасць...

Надзея НІКАЛАЕВА

Менавіта таму кіраўніцтва дзяржавы робіць стаўку на ўнутраныя рэзервы, павышэнне эфектыўнасці эканомікі, працягваючы пры гэтым дамагацца спрыяльных умоў для насацыі ў Расію. Характэрна, што цяпер мабілізацыя намаганняў у інтарсах суверэнага развіцця закрэне не толькі ўладную вертыкаль, але і ўсё насельніцтва. Менавіта на гэта накіраваны ўказ Прэзідэнта аб аб'яўленні 2013-га годам беражлівасці. Ва ўмовах глабальнага крызісу і сур'ёзнага знешнепалітычнага ціску максімальна эфектыўнае выкарыстанне сваёй патэнцыялы ўнутраных рэзерваў эканомікі становіцца агульнанароднай справай.

Пры гэтым важна падкрэсліць, што гаворка не ідзе пра стратэгію «перакавання», якую дзяржава магла сабе дазволіць у 2009-2010 гадах. Тым кіраўніцтва намаганні, якія патрабуе ад палітычнага класа і ўсяго грамадства Прэзідэнт, накіраваны на заваяванне Беларусцю новых пазіцый у міжнародным падзеле працы, прысвоўвае змяненне эканамічнага пазіцыянавання краіны.

Такая стратэгія абумоўлена не толькі аптымічнымі прыхільнасцямі, але і вельмі рэалістычнай ацэнкай існуючага сёння патэнцыялу ўзаемадзеяння Беларусі з Еўрапейскім саюзам. Беларусь працягвае будоўваць нармальныя адносіны з краінамі Захаду. На мінулым тыдні на рашэнне гэтай задачы было накіравана інтэрв'ю кіраўніцтва дзяржавы інфармацыйнаму агенцтву «Рэйтар». Аднак у той жа час у Мінску ёсць цалкам дакладнае разуменне таго, што ніякіх хуткіх дывідэндаў ад гэтых дзённаў чакаць не варта. ЕС і ЗША не з'яўляюцца і не стануць альтэрнатывай узаемадзеяння з Расіяй. Але здаровыя адносіны з імі — важная ўмова суверэннага развіцця краіны.

Арсеній СІВІЦКІ, палітычны аналітык «Звязды»

ВЫЯЎЛЕНА ЎНІКАЛЬНАЯ КАЛЕКЦЫЯ РАДЗІВІЛАЎ

Увiнiку працяглых навуковых даследаванняў і пошукаў спецыялісты музея «Замкавы комплекс «Мiр» выявілі ўнікальную калекцыю партрэтаў і прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, якая належала ўладальнікам Мiрскага замка — нашчадкам роду князёў Радзiвiлаў па значнай лiнii ў XIX стагоддзi.

Гэтая калекцыя з'яўляецца часткай спадчыны князёўны Стэфанi Радзiвiл, дачкi князя Дамiніка — апошняга прамога нашчадка нясаўскай галiны роду па мужчынскай лiнii. Наступным уладальнікам стаў сын Стэфанi — Пётр Вiтгенштэйн, а затым яго сястра, княгiня Марыя Гагенло-Шылiнгсфюрст, жонка канцлера Германii.

— Пры спрыяннi Мiнiстэрства культуры Беларусi ў лiстападзе была арганiзавана камандзiроўка ў Баварыю, у палац Шылiнгсфюрст, уладальнiк якога князь Канстанцiн Гагенло-Шылiнгсфюрст даў згоду на азнамленне з яго калекцыяй. Папярэдняя iнфармацыя паказвала на сапраўднае адкрыццё, але я не магла сабе ўявіць, што яно будзе такога маштабу! Замест чаканых шасцi было выяўлена каля трыццацi партрэтаў князёў Радзiвiлаў, не ўсе яны выстаўлены ў экспазiцыi гэтага прыватнага музея, — кажа кандыдат гiстарычных навук, дырэктар музея «Замкавы комплекс «Мiр» Вольга Папко, якая каля дзесяцi гадоў займаецца вывучэннем гiсторыi князёў Радзiвiлаў (раней ёй быў знойдзены і апублікаваны невядомы альбом малюнкаў польскага мастака

Юльяна Фалата са сцэнамі з радзiвiлаўскiх палаяванняў.

Калекцыя змяшчае шмат невядомых раней жывалісных партрэтаў — князя Караля-Станiслава Радзiвiла (Пане Каханку), князя Дамiніка і яго мацi княгiнi Сафii, а таксама самай князёўны Стэфанi. Да гэтага часу гiсторыкi і мастацтвазнаўцы не ведалi, як яна выглядала. Даследчыкам яшчэ трэба высветліць, у якіх палацах і замках роду князёў Радзiвiлаў знаходзiлася самыя старыя партрэты і прадметы з гэтай калекцыi.

Цяпер кiраўнiцтва музея вядзе перамовы з князем Гагенло-Шылiнгсфюрстам аб магчымасцi яго вiзiту ў Мiрскi замак. Прапанавана арганiзаваць выставу калекцыi з Германii ў Мiры.

— Выказваем удзячнасць Генераль-

наму консульству Беларусi ў Мюнхене за спрыянне. Адкрыццё калекцыi з'яўляецца адной з самых значных падзей у справе даследавання гiсторыi роду князёў Радзiвiлаў і князёў Вiтгенштэйнаў за апошнiя дзесяцiгоддзi. Знаходка, патрабуе уважлiвага вывучэння, якое дазволiць лiквідаваць многiя белыя плямы ў гiсторыi лёсаў уладальнiкаў Мiрскага замка. Новыя матэрыялы стануць асновай для ўзабагацэння музейнай экспазiцыi «Залы князёў Радзiвiлаў» і «Залы князёў Вiтгенштэйнаў», — зазначае Вольга Папко.

Барыс ПРАКОПЧЫК.
НА ЗДЫМКАХ: Вольга Папко ў экспазiцыi музея Шылiнгсфюрст. На сцэне — невядомы раней партрэт князёўны Стэфанi ў дзяцінстве; палац Шылiнгсфюрст.

Пад прымусам

Усім мужчынам — белыя стужкі

Стартавала агульнанацыянальная iнфармацыйна-асветничная кампанія «Дом без гвалту». Яе першы этап носiць назву «Кухня без гвалту».

Паводле слоў в.а. прадстаўнiка ААН/ЮНЕСКО у Рэспублiцы Беларусь Юрыя АКСАМIТНАГА, большасць жанчын падвяргаюцца тым ці iншым відам гвалту на працягу жыцця, кожная пятая становiцца ахвярай згвалтавання ці яго спробы. У Беларусi чатыры з пяцi жанчын сутыкаліся з псiхалагiчным гвалтам, кожная чацвёртая пакуе ад фiзiчнага ўздзеяння. Каля паловы нашых дзяцёў так ці iнакш выходзяць ва ўмовах праў гвалту і жорсткага аб'юдэжвання.

Кампанія «Кухня без гвалту» прапануе пацярпелым зрабiць першы крок — парайца са спецыялістамi бясплатнай гарачай лiнii 8-801-100-8-801 або сайта www.ostanovimnasille.org. Iнфармацыйны падтрыма-ла актрыса і тэлевадчача Юлія Высоцкая. «Лічу гэту праблему актуальнай і буду рада, калі мой унёсак паспрые рэалiзацыi такiх праектаў», — напісала яна прадстаўнiку ААН у Беларусi. Зараз у Маскве запісавана відэазапыт Юліi. Прадзюсарскi цэнтр Андрэя Канчалюскага перадаў ААН фота актрысы, якая ўжо выкарыстоўваецца на плакатах і лiстоўках.

Наогул у межах iнiцыятывы «16 актуальных дзён супраць гвалту ў дачыненнi да жанчын» (25 лiстапада — 10 снежня) мужчыны і хлопчыкі звязваюць на руку белую стужку, што азначае ўласную адмову ад падобных учынкаў. Сёлетня ініцыятыўу ў нашай краiне падтрымаў футбольны клуб БАТЭ, які згуляў адказны матч з белымі стужкамі на форме. Белыя стужкі таксама распаўсюджваюцца бортправаднікамі «Белавія».

У рэспублiцы, дарчы, функцыюнае 47 крызісных пакоў (дзе і ў якім рэжыме — можна даведацца ў тэрытарыяльных цэнтрах сацыяльнага абслугоўвання насельнiцтва).

ГЭТЫ ТЭСТ ДАПАМОЖА ВАМ ЗРАЗУМЕЦЬ, ЦI ПРЫМЯНЯЕЦЕ ВЫ ГВАЛТ

- (тэст падрыхтаваў псiхалаг, нацыянальны эксперт праектаў ЮНФПА Раман Кручкоў).
1. Ваш партнёр часам баіцца вас?
  2. Вы павiнны пастаянна ведаць, дзе ваш партнёр, з кім і што робiць?
  3. Вы калi-небудзь блiлi, штурхалi, абражалi або прыгнiталi свайго партнёра?
  4. Ці лiчыце вы, што ваш партнёр проста не мог бы выхiць без вашай дапамогі?
  5. Вы калi-небудзь гаварылі: «Не вымушай мяне зваляцца!»?
  6. Вы калi-небудзь займаліся сэксам неўзабаве пасля выпадку гвалту?
  7. Вы калi-небудзь наўмысна наносiлі шкоду свайго кiм жывёле, ламалi рэчы, кiмi даражыў ваш партнёр?
  8. Вы лiчыце, што вам неабходна абараняць сваю сям'ю ад умяшання наваколнiх, якія не жадаюць зразумець, якія справы ў вашай сям'і?
  9. Адказваючы на гэтыя пытаннi, ці думаеце вы «так, але...»?
  10. Вы калi-небудзь пагражалi ці спрабавалi забiць сябе ці партнёра?
- Калі вы адказалі «так» на некалькі пытанняў, нават калі вы лiчыце, што для адказаў «так» ёсць важныя прычыны, вам лепей за ўсё звярнуцца па квалiфікаваную псiхалагiчную дапамогу або ў крызісны цэнтр. Калі вы знойдзце патрэбную вам дапамогу, дзякуй вам за працаваць над сабой.

Святлана БАРЫСЕНКА

Скарбы зямлі

ЛIЦЭНЗIЯ НА ДАСЛЕДАВАННЕ. АРХЕАЛАГIЧНАЕ

УПЕРШЫНЮ ў Віцебску прайшла міжнародная навукова-практычная канферэнцыя, прысвечаная абмеркаванню вопыту захавання гiсторыка-культурнай спадчыны. На канферэнцыю, iнiцыятарам правядзення якой стаў гiстарычны факультэт Віцебскага дзяржаўнага ўнiверсітэта імя П.М. Машарава, запрасiлі экспертаў з Беларусi, Расii, Украiны, Польшчы, Германii.

Тут «чорным капальнікам» не месца

— Наколькі эфектыўна сiстэма аховы гiсторыка-культурнай спадчыны, якая iснуе ў Беларусi? Закон аб ахове гiсторыка-культурнай спадчыны ў Беларусi быў прыняты ў 2006 і зараз трохi вiдзямiнiўся. Многiя пытаннi, звязаныя з тым, каб узмацнiць ахову, у тым лiку і барачуць з незаконным выкарыстаннем металадэктэра бурна абмяркоўваліся і ў мiнiстэрствах культуры, юстыцыi, эканомiкi... Нямаюць зроблена для ўзмацнення кантролю за выкананнем палажэнняў закона. Так, мiнулым летам выйшла новае палажэнне Савета Мiнiстраў, у якім шэраг пунктаў прысвечаны таму, што ўсе будаўнiчыя работы, якія праводзяцца на тэрыторыi краiны, павiнны праходзiць экспертызу ў iнстытуце гiсторыi Нацыянальнай акадэміi навук Беларусi, — расказвае Вольга ЛЯЎКО, доктар гiстарычных навук. — I ўсе гэтыя работы, звязаныя з наўняўнасцю помнікаў археалогii, павiнны праводзiцца з папярэднім археалагiчным даследаваннем або з археалагiчным суправаджэннем у зоне будаўнiцтва. Атрымаць такі званi адкрыты лiст (ці, можна сказаць, лiцэнзiю) — а значыць, атрымаць права правядзення археалагiчных даследаванняў, у тым лiку і з выкарыстаннем металадэктэра, неабходна ў iнстытуце гiсторыi. Гэтае права даецца толькi спецыялістам, археолагам. I нiкому больш! Дарчы, адкрыты лiст выдаецца мэтавым прызначэннем — на канкрэтны помнік (улісцаваць у лiсце месца, дзе будучы праводзiць работы). I тэрмін яго дзеяння абмежаваны толькi пэўным годам — да 31 снежня. На наступны год, нават на гэты ж самы аб'ект, трэба атрымаць новы адкрыты лiст. Акрамя гэтага, сёлетня ў вераснi ўведзены ў дзеянне лiшчэ адзiн жорсткі пункт, таксама прыняты Саветам Мiнiстраў, аб адміністрацыйнай працэдурэ. Ён пашырае сферу дзеяння Мiнiстэрства культуры яшчэ і на iнстытуце гiсторыi Акадэміi навук, які стаў сувыкануаўцам у ахове гiсторыка-культурнай спадчыны. Калі ў гiстарычным цэнтры (ці месцы, дзе ёсць помнік гiсторыi і культуры) збiраюцца праводзiць нейкія работы, звычайна апошнi трэба прадставiць усю дакументацыю на ўзгадненне ў iнстытуце гiсторыi.

На месцы храма — жыллё?
Недалёка ад цяперашняй вулiцы Жарэса ў Віцебску ў свой час стаялі храмы, у тым лiку Пацроўская царква. Пры храме былі і iншыя будынкi. Ад iх засталіся толькi маленькiя фрагменты, якія выступаюць з-пад зямлi. Да нашых дзён захаваліся ці ка пацэпа, ці то рэшткі храма — эксперты пакуль не вызначылі.

Будаўнiцтва жылля там пачалі зiмой мiнулага года. Будаўнiкi заверылі, што капаюць на месцы былых баракаў. Але, як высветліла прафесар Ляўко, у фундаменты баракаў, пабудаваных у 1962-м, былі замураваны... надмагiльныя плiты (з могілак, якія належалі храму). Будаўнiкi iх выцягнулі разам з камянямі падмуркаў.

У фундаменты баракаў, пабудаваных у 1962-м, былі замураваны... надмагiльныя плiты (з могілак, якія належалі храму). Будаўнiкi iх выцягнулі разам з камянямі падмуркаў.

— Прыехалі мы і ўбачылі, што на адным з катлаваў ужо быў фундамент, а другі толькі вырылі. Знайшлі ў катлаване і побач рэчы, якія адносяцца да пахавання XVII стагоддзя. У прыватнасцi, на рэштках пальцаў аднаго з пахаваных быў прырэзанак. У iншым месцы ляжалі манеты таго часу... Цяпер узводзяць два новыя будынкi яшчэ на адной вулiцы — Рэвалюцыйнай. Яны вырастаюць на месцы былых могілак, — гаворыць Вольга Ляўко. — Я спецыяльна гiсторыю «падняла» і дакументы паказала навуковаму кiраўнiку гiстарычнага цэнтра Віцебска — Калбавiчу. А ён у адказ: «Думаў, што гэта трохi ў iншым месцы знаходзiцца, таму і не папярэджваў вас, калі пачалася будаўнiцтва». А ён жа — архiтэктар, і ядрэнны.

Аляксандр МIХАЙЛЮКОЎ, член Беларускага саюза архiтэктараў, добра памятае, як у горадзе на падмурках былой Сямёнаўскай царквы, помніка археалогii, на берэзе Заход-

няй Дзвiны, насупраць Успенскага храма, пабудавалі нiчым не прыкметныя дамы.

— Гэта прыклад таго, што ёсць небяспечнасць няправільных архiтэктурных рашэнняў. А на месца, дзе зарэстаўцаў адноўлены Свята-Успенскi сабор, прэтэндавала адна вядомая мiнскай фірма. I на забудову на гэтым участку на ўзроўнi адпаведных спецыялістаў гарадскога кiраўнiцтва была дадзена дабра. Потым у выніку дзейнасцi грамадскасцi — неаб'якавых архiтэктараў, краязнаўцаў — фірма так і не перадала зямлю.

На думку архiтэктара, адно з самых слабых месцаў — ахова металічных (як рашоткі балконаў) і драўляных элементаў (напрыклад, дзвярэй). 10-20 гадоў таму было значна больш тых жа «культурных рашотак». Апошнiя знікаюць літаральна на нашых вачах. Так, аднаўляюцца храмы, але знішчаюцца невядомыя элементы. Архiтэктар канстатаваў, што вельмі негатыўна на ахову помнікаў уплываюць капiтальныя і бягучыя рамонтны. Ды і наколькі тыя, хто валодаюць будынкамі ці арандууюць іх, разумеюць, што знаходзяцца ў помніку архiтэктурны? Трэба ведаць, што там ёсць нешта такое, што цапаць нельга.

Лепш таней?
— Будынак, дзе знаходзiцца наша музейная экспазiцыя, — помнік архiтэктурны 3-й катэгорыi. Значыць, знешнi выгляд дома мяняць нельга, а ўнутры ўсё, акрамя апорных сценаў, можна ламаць, знішчаць. А потым... прымяняць падчас рамонтнага сайдiнгу і лiнолеум... I гэта праблемная сiтуацыя. Сёння ўсе ведаюць пра тэндэр. Ёсць сапраўдныя фірмы, якія добра аднаўляюць артэфакты, але бiруць, напрыклад, на тысячы умоўных адiнак больш, чым iншая фірма, якая робiць рамонт з прымяненнем сайдiнгу. У выніку выйграюць тэндэры зiмім не тыя, хто працуе якасна, — расказвае Ірына ШЫШКОВА, дырэктар Віцебскага абласнога музея імя М.Ф. Шымарова. — На жаль, сёння няма такога законага артыкула, дзе былі б дакладна пранiсаны гэтыя моманты. А трэба, каб выконвалі рамонтныя помнікаў архiтэктурны якасна і з максімальным захаваннем таго, што засталася з былых часоў. У законе трэба прапiсаць, што для бягучага рамонтнага помніка архiтэктурны трэба атрымаць такія ж узгадненнi, як для капiтальнага, незалежна ад катэгорыi будынкаў, якія ахоўваюцца дзяржавай.

Напрыканцы...
У сувязі з тым, што ў Віцебску плануецца будаўнiцтва моста цераз Заходнюю Дзвiну, адзiн бок якога «выйдзе» на вулiцу Чэхава, застаецца адкрытым пытанне: ці будучы разбураць дом (на вулiцы Чэхава, 4) дарэвалюцыйнай забудовы, дзе знаходзiцца музей Шымарова? Або яго перанясуча? Адказныя спецыялісты ў сваіх каментарыях — пра помнік архiтэктурны чамусьцi нi слова. Толькi канстатууюць, што з моста будзе наладжаны транспартны рух па вулiцы Чэхава ў бок вулiцы Гагарына, якая пакуль што трохпалосная, а стане шырэйшай.

Аляксандр ПУКШАНСКI

Народны вынаходнік

Арыгінальная ідэя з берагоў Енісея

Інжынер-энергетык з вёскі Пухавічы прыдумаў паплаўковую гiдраэлектрастанцыю, для якой не патрэбна плаціна

Мiльёнi людзей бачылі, як падаюць аб'екты, і толькi Ньютан спытаў: чаму? У Мiкалая Сцепановiча з вёскі Пухавічы, што на Мiншчыне, дапытлiвы розум і няўрымслiвы характар. Усё жыццё ён разважаў: як найлепшым чынам выкарыстаць энергію рэк, каб было проста і эканамiчна? Іх паўнаводная плынь і падштурхнула Мiкалая Іосiфавiча да вынаходства.

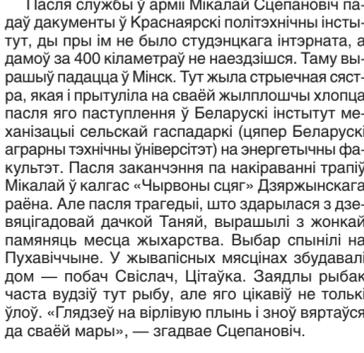
ЯК ЗАБРАЦЬ У ЯЕ СIЛУ?

Нарадзiўся Мiкалай у Пружанскім раёне на Брэстчыне. Пасляваенныя гады былі халодныя і галодныя, а за работу ў калгасе выстаўлялі пуста, нiчым не падмацаваныя «працэднi», ці, як iх трапа называлi, «палачкi». У пачатку пяцiдзесяці гадоў мiнулага стагоддзя беларусаву пачалi вербаваць у Казахстан, Сiбір; на вялiкiя будоўлi. — З нашай вёскі ў Краснаярскi край пераехалi дзве сям'і. Менавіта яны і даслалi май бацькам лiст, што жыць там заможней, яны своечасова атрымліваюць зарплату, якой хапае не толькi на хлеб, але і на крупы, алей. А ў хуткім часе аб'яцуюць выдзелiць новыя кватэры. I мае неадчуваннiя тата з мамай рызыкнулі падацца ў нязведаныя мясцiны. Пасяліліся яны ў вёсцы, што знаходзiлася непадалёку ад Шушанскага, дзе калiсцi адбываў ссылку Ленiн, — узгадвае мой суразмоўца. — Зямля там давала добрыя ўраджай — вядома ж, чарназём тлусты, як масла. Да таго ж, там высявалi яблыкi, грушы, цукрыстыя кавуны, сакавітыя памiдоры. Iх мясцовыя жыхары засольвалi на зiму. Усё для нас было дзiўна і незвычайна, напрыклад, тыя ж таматы мы бачылі ўпершыню. Многiя думаюць, што Краснаярск — гэта вельмі суровы край, дзе людзi змагаюцца за выжыванне. Сапраўды, зiмой бывалi маразы да 40 градусаў, але трымаліся яны нядоўга — некалькi дзён. Каровы пасяліся круглы год. На тамтэйшых лугах расла трава нахшталт нашай асакi. Вясной жывёла яе ела — горкая, а зiмой, калi перамярзала, рабілася салодкай і была для рагуль сапраўдным дэлiкатэсам. У паўнаводных рэках вадзілася шмат рыбы, а ў таізне — рознай дзiчыны. Для згаладлых перасяленцаў гэта быў райскi куток... Так што, грэх правядуры сусветнага пралетарыату было скардзiцца на жыццё ў гэтай сiбiрскай Швейцарыi, — зрабiў заключэнне мой суразмоўца.

У «ленiнскiх» мясцiнах жыццё наладжвалася, бацькi ўладкаваліся на участак сплаву лесу, сын закончыў школу, затым —

рачыное вучылiцца, дастаўляў грузы па Енісеi на самаходнай баржы ў Дудзiнку, на Дзiксан — за тры тысячы кіламетраў ад месца прыскi. Туды дабраліся за тыдзень, а назад, супраць цячэння, баржа часта не хацела iсцi, «буксавала». На асобных участках ракі была такая магутная плынь, што судна бралі на буксi пароходы. «А гэта значыць, што ў адным напрамку рухавік трабi частку сваёй магутнасцi ўхаластую, а ў адваротным стрэчнай плынь прымушала павялічваць абароты, — тлумачыць Мiкалай Іосiфавiч. — Ужо тады здзiўляла і адначасова захапляла мяне сіла вады: няўжо нельга адолець гэтую моц дзь паставіць на службу чалавеку? Яшчэ больш панiксiвае гэтай ідэяй, калі на Енісеi ўзялі Краснаярскую гiдраэлектрастанцыю з плацінай і вада пачала заліваць наваколлi. Ды так, што нават па вулiцах блiзкiшых населеных пунктаў можна было плаваць на лодках. Такая сiтуацыя мяне зноў і зноў прымушала здамуцаць: як забраць у вады энергію і разам з тым не нашкодзiць прыродзе?»

Пасля службы ў арміi Мiкалай Сцепановiч падаў дакументы ў Краснаярскi палiтэchniчны iнстытут, ды пры іх не было студэнцкага iнтэрната, а дамоў за 400 кіламетраў не наездзіцца. Таму вырашыў падацца ў Мiнск. Тут жыла стрыечная сястра, якая і прытуліла на сваёй жылплошчы хлопца пасля яго паствуплення ў Беларускi iнстытут механiзацыi сельскай гаспадаркi (цяпер Беларускi аграрны тэхнiчны ўнiверсітэт) на энергетычны факультэт. Пасля заканчэння на накіраваны трапiў Мiкалай ў калгас «Чырвоны сцяг» Дзяржынскага раёна. Але пасля трагедыi, што здарылася з дзесяцігадовай дачкай Таняй, вырашыўся з жонкай памянць месца жыхарства. Выбар спынілі на Пухавіччыне. У жылiвiнскiх мясцiнах збудавалі дом — побач Свiслач, Цiтаўка. Задрыў рыбак часта вудзiў тут рыбу, але яго цікавіў не толькi ўлоў. «Глядзёў у вiрвалю плынь і зноў вяртаўся да сваёй мары», — згадвае Сцепановiч.

І ўсё ж яно круцiцца!

Першую ўстаноўку змайстраваў ён з двух паплаўкоў, шчыльна звязаных паміж сабой — імі сталі звычайныя бутэлькі. Пасярэдзiне ў якасцi «турбiны» выкарыстаў веласiпеднае кола з лопасцямi. Зроблены саматужным спосабам арграт арабаваў на Цiтаўцы. «Працуе ядрэнна, але не так, як бы мне хацелася, казфiцыент карыснага дзеяння нiзкі», — канстатаваў ён. Толькi на пенсiі, калі стала больш вольнага часу, Мiкалай Іосiфавiч вярнуўся да пачаткай справы, каб давесцi яе да лагiчнага завяршэння. Аналізаваў пралiкi, эксперыментаваў. Аказалася, праблема ў лопасцах, якія забiраюць энергію пры выхадзе з патоку. I тады беларускi Кулiбiн паставiў заслонку на шарнірах. Калі лопасцi апускаюцца ў ваду, то пад напорам яна прыскакае, прымае сiлу плынь і перадае яе на генератар, які выпрабуйвае ток. А пры выхадзе на паверхню вада проста сцякае з лопасцiў і не чыніць нiякай перашкоды.

Мiнi-станцыю дапамог змайстраваць сусед, які меў iнструменты і свiдавальны станок, а паставiў яе ў вёсцы Пухавічы на рэчцы Танька, што побач з домам. Калiсцi рэчка была паўнаводнай, тут вадзілася шмат рыбы, купіліся мясцовыя жыхары. Пасля мелiярацый вусце выпрасталi, і застаўся ад Танькi невядомы раўчук. Давялося збудоваць запруду з падручнага матэрыяла, каб запоўнiць участак ракі вадоў. I кола закруцілася, прычым, у выніку ўдасканалення, казфiцыент карыснага дзеяння павялічыўся да 95 працэнтаў.

Шмат выслікаў патрацiў Мiкалай Іосiфавiч, каб запатэнтаваць сваю вынаходку. Радасць была бязмежнай, калі ў 2004 годзе Камiтэт па навуцы і тэхналогiях выдўаў яму патэнт на карысную мадэль № 1665. У ім сказана, што вынаходка адносіцца да галiны энергетыкi і можа быць выкарыстана як малагабарытная станцыя на рэках звычайнага шара. Канструкцыя танная, не патрабуе нiякiх дэфiцытных матэрыялаў. Адзiна заганна — магчымая аб'едэяненне лопасцiў пры моцным марозе.

СОНЦА ВЫГЛЯНУЛА І СХАВАЛАСЯ

Але атрымаць патэнт — адно. Галоўнае для кожнага творцы ўкарэнiць сваё дзедзiцца ў вытворчасць. З таго часу Мiкалай Сцепановiч, можна сказаць, страціў сон і спакой. Куды б ні звяртаўся, ва ўсіх установах у адказ адно і тое ж: патрэбен вытворчы ўзор, а на яго няма грошай. I ўсё нашчас, як падалося аўтару, заглянула сонца і ў яго аконца.

— Аднойчы ў ПiМК, дзе я працаваў, прыехаў па справах намеснік старшынi Мiнскага аблвыканкама

Анатоль Мiрчук. Яму спадабалася мая ўстаноўка і сама ідэя. I ён звёў мяне ў патрэбныя спецыялістамi, а iнавацыйны фонд аблвыканкама выдзелiў на стварэнне і выпрабаванне фiзiчнай мадэлi 20 мiлi рублёў. Лабараторныя даследаванні праводзiла спецыялізаваная кафедра БНТУ з выкарыстаннем змайстраванага мной арграты. Змясцiлі яго на лабараторны стэнд, паслiлі ваду і зрабiлі некалькi змераў, а мне выдалi пацярджэнне, што будаўнiцтва паплаўковай станцыi тэхнiчна мацывае, але яе магутнасць недастаткова для выпрабавання электраэнергii. — усхвалявана апавядае вынаходнік. — Куды падзеліся выдаткаваныя грошы? Спылі па цяжэннi ці былі непрадукама патрачаны? З гэтай нагоды я нават звяртаўся ў праваахоўныя органы...

Мiкалай Іосiфавiч не згодны з высновамi даследчыкаў і па-ранейшаму ўпэўнены ў перспектывах свайой вынаходкi. I ўсё чаму. Цячэнне ў беларускiх рэках, сапраўды павольнае, але павялічыць магутнасць станцыi можна за кошт павелiчэння плошчы лопасцiў. Акрамя таго, на адной рэчцы можна паставiць мноства такiх станцыi: дзесяць і нават тысяччу — адну за другой. Перашкаджаць яны нікому не будуць: нi суднаходству, нi купальшчыкам, але змогуць даваць у сукупнасцi тысячы кілават электраэнергii.

— Ужэ тады здзiўляла і адначасова захапляла мяне сіла вады: няўжо нельга адолець гэтую моц дзь паставіць на службу чалавеку? Яшчэ больш панiксiвае гэтай ідэяй, калі на Енісеi ўзялі Краснаярскую гiдраэлектрастанцыю з плацінай і вада пачала заліваць наваколлi. Ды так, што нават па вулiцах блiзкiшых населеных пунктаў можна было плаваць на лодках. Такая сiтуацыя мяне зноў і зноў прымушала здамуцаць: як забраць у вады энергію і разам з тым не нашкодзiць прыродзе?»

УСЁ АРЫГІНАЛЬНАЕ ПРоста

Пасля публікацыi ў адным з выданняў, якое ацанiла вынаходства, ў Пухавічы прыехала цэлая дэлегацыя навукоўцаў, спецыялістаў з розных ведамстваў, чыноўнікаў. Хадзiлі яны, глядзiць, задавалi пытаннi дэ здзiўляліся, што усё арыгiнальнае такое простае.

У вынаходнiка зацэплiлася надзея: «Нарэшце!» I зноў, у чарговы раз, адказ расчараваў: маўляў, станцыя патрабуе дадатковых затрат: патрэбны трансфарматары, лiнii электраперадач. Але рэалiзацiя не згодны з такім заключэннем. Яго ўстаноўка прызначана для абслугоўвання канкрэтных невядомых аб'ектаў: асобнай фермы, дзiяччага садка ці аграсадзiбы. Акрамя таго, яны б маглі ўпрыгожыць і аквапарк, турыстычныя і забаўляльныя цэнтры.

Пасля вiзiту сталiнчын

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ТОРГАХ

Наименование (описание) имущества	Лот № 1. Капитальное строение (здание проходной) стоимостью 6 179 000 белорусских рублей. Лот № 2. Навес площадью 38 кв.м стоимостью 14 195 000 белорусских рублей. Лот № 3. Здание склада площадью 153 кв.м стоимостью 93 520 000 белорусских рублей. Лот № 4. Пристройка-навес к зданию магазина площадью 13 кв.м стоимостью 5 260 500 белорусских рублей.
Собственник (владелец) имущества	Индивидуальный предприниматель Кириллов Михаил Терентьевич
Местонахождение (адрес) имущества	г.п. Шарковщина, ул. Краснодворская, 68
Информация об обременениях имущества	Обременений нет
Место (адрес), дата и время проведения торгов	г. Витебск, ул. Правды, д. 32, каб. 321 28 декабря 2012 года в 11.00
Справочная информация об организаторе торгов	Хозяйственный суд Витебской области 210101, г. Витебск, ул. Правды, д. 32, каб. 321, http://vitebsk.court.by/, http://vitebsk@court.by/ судебный исполнитель Зуев Михаил Евгеньевич, тел./факс (80212) 49 13 43, (8 044) 734 93 00, старший судебный исполнитель Бородулин Алексей Александрович, тел.: (80212) 49 13 40, (8044) 746 73 00
Условия и порядок проведения торгов	Лицо, желающее принять участие в торгах, до начала торгов обязано: 1. Подать письменную заявку на участие в торгах и дать подписку об отсутствии препятствий для приобретения имущества, предусмотренных законодательством. 2. Внести задаток в размере 10 процентов от стоимости имущества (по каждому лоту) на депозитный счет хозяйственного суда Витебской области № 3642903002094 ВФ-200 ОАО «СБ» «Беларусбанк» г. Витебск, МФО 635, УИИ 300007670, не позднее 11.00 28.12.2012 г. Минимальная величина первого шага – 5% от первоначальной стоимости лота. В соответствии с ч. 3 ст. 401 ХПК Республики Беларусь возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется покупателем имущества.

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ТОРГАХ

Наименование (описание) имущества и стоимость	Лот № 1. Сварочный аппарат WELD 160, инв. № 700-46, год выпуска не установлен, предназначен для осуществления сварочных работ труб 40-110 мм. Изготовитель WELD. Имущество в технически исправном состоянии. Начальная стоимость лота 7 684 000 рублей. Лот № 2. Сварочный аппарат САИ 200, инв. № 700-25, год выпуска не установлен, предназначен для осуществления ручной сварки стучным электродом на постоянном токе для резки металла. Изготовитель группа компаний ТСС. Имущество в технически исправном состоянии. Начальная стоимость лота 998 000 рублей. Лот № 3. Сварочный аппарат САК, инв. № 700-23, год выпуска не установлен, предназначен для осуществления ручной сварки труб, а также для резки металла. Изготовитель ООО «Техкомплект». Имущество в технически исправном состоянии. Начальная стоимость лота 11 547 000 рублей. Лот № 4. Вагон строительный БК-01. Изготовитель ООО «Блок Модуль», 6000*2440*2500, год выпуска не установлен, предназначена для отдыха и временного проживания строителей. Имущество в технически исправном состоянии. Начальная стоимость лота 13 322 000 рублей. Лот № 5. Вагон строительный БК-05. Изготовитель ООО «Блок Модуль» 6000*2440*2500, год выпуска не установлен, предназначена для отдыха и временного проживания строителей. Имущество в технически исправном состоянии. Начальная стоимость лота 13 533 000 рублей. Лот № 6. Автомобиль MAZ 5549, инв. № 418-02, 1989 г.в., гос. № ВЕ7570, грузовой самосвал, в технически неисправном состоянии. Начальная стоимость лота 7 444 000 рублей. Лот № 7. а/м КАМАЗ КО-504, 1990 года выпуска, гос. № ВЕ 7230, каналопромывочная машина, в технически исправном состоянии. Начальная стоимость лота 80 013 600 рублей. Имущество находится на территории УП «Водоканалремналадка». По всем вопросам осмотра имущества обращаться к директору организации (ответственному хранителю) Шестакову Сергею Александровичу, моб. тел. 80293259503.
Собственник (владелец) имущества	УП «Водоканалремналадка» (г. Витебск, ул. Революционная, 18, УИИ 300029478).
Наличие обременений	Нет.
Место (адрес), дата и время проведения торгов	Хозяйственный суд Витебской области г. Витебск, ул. «Правды», 32 21 декабря 2012 в 11.00
Справочная информация	Хозяйственный суд Витебской области 210101, г. Витебск, ул. «Правды», д. 32, каб. 324 http://vitebsk.court.by/ Судебный исполнитель Халков Дмитрий Вячеславович, тел./факс: 80212491342, 80291502410 Старший судебный исполнитель Бородулин Алексей Александрович, тел. 80212491340
Условия и порядок проведения торгов	1. Подать письменную заявку на участие в торгах и дать подписку об отсутствии препятствий для приобретения имущества, предусмотренных законодательством. 2. Внести задаток в размере 10 процентов от стоимости имущества на депозитный счет хозяйственного суда Витебской области № 3642903002094 в 200 филиале ОАО «СБ» «Беларусбанк», г. Витебск, код 635, УИИ 300007670 не позднее 11.00 21.12.2012. Минимальная величина первого шага торгов – 5% стоимости лота. В соответствии с пунктом 1 Указа Президента Республики Беларусь от 05.05.2009 № 232 «О некоторых вопросах проведения аукционов (конкурсов)» возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется участником, выигравшим торги.

МИНСКИЙ РАЙСПОЛКОМ ОТКАЗЫВАЕТСЯ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ АУКЦИОНА по продаже земельных участков в частную собственность 14 декабря 2012 года в отношении следующего земельного участка:
1) Земельный участок для строительства и обслуживания жилого дома площадью 0,1367 га, Минский район, Колодицкий с/с, аг. Колодищи, квартал № 203, участок № 4, кадастровый номер земельного участка 623683403101007412. (Лот 8) УИИ 600052304

Залесский сельский исполнительный комитет Воложинского района Минской области (Продавец) ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН по продаже земельных участков для строительства и обслуживания индивидуальных жилых домов:
Лот 1 — земельный участок в деревне Гервель, уч. 58, площадь 0,1500 га, кадастровый номер 622083902601000070, начальная цена 13371900 белорусских рублей.
Лот 2 — земельный участок в дер. Кречевцы, уч. 15, общая площадь 0,1500 га, кадастровый номер 622083905601000007, начальная цена 9367050 белорусских рублей.
Лот 3 — земельный участок в дер. Кречевцы, уч. 17, общая площадь 0,1500 га, кадастровый номер 622083905601000008, начальная цена 9367050 белорусских рублей.
Участки размещены на расстоянии 40 километров от города Минска, 20 километров от города Заславья и 35 километров от города Молодечно, в непосредственной близости от участков имеются сети электроснабжения, водоснабжения, близки лес, озеро.
Продажа земельных участков производится гражданам Республики Беларусь, постоянно проживающим на территории республики или приравненным к постоянно проживающим в соответствии с законодательными актами Республики Беларусь.
Победитель аукциона обязан в течение 10 рабочих дней после утверждения протокола о результатах аукциона внести плату за земельный участок, возместить расходы, связанные с подготовкой документации, необходимой для проведения аукциона.
Расходы, связанные с подготовкой документации, составляют 2687200 белорусских рублей.
Задаток в размере 10% от начальной цены земельного участка перечислить на расчетный счет 36006114100509 в ЦБУ № 605 г. Воложина филиала № 500 Минского управления ОАО «СБ» «Беларусбанк» код банка 601, город Воложин, улица Партизанская, 13, назначение платежа 4901, УИИ 600037292, Залесский сельский исполнительный комитет.
Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения.
Аукцион состоится 11 января 2013 года в 10.00 по адресу: деревня Новый Двор, дом 20, поместье Залесского сельисполкома.
Заявление на участие и необходимые документы принимаются по 10 января 2013 года до 17.00 по адресу: деревня Новый Двор, дом 20, кабинет управляющего делами сельисполкома, контактный телефон (8 01772) 32236, сайт в интернете: volozhin.gov.by.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ОБЪЕКТА, НАХОДЯЩЕГОСЯ В РЕСПУБЛИКАНСКОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Аукцион состоится 10 января 2013 г. в 11.20 по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 62, к. 106.
Организатор аукциона: фонд «Могилевоблимушество», 212030, г. Могилев, ул. Первомайская, 62, тел.: 8(0222) 229022, 311185, 223375.
Продавец предмета торгов – РУСПП «Могилевское госслемпредприятие», тел. 8(0222)217587.
Аукцион проводится в соответствии с Инструкцией о порядке организации и проведения торгов по продаже некоторых объектов республиканской собственности, утвержденной постановлением Государственного комитета по имуществу Республики Беларусь от 30 марта 2009 г. № 36.
Заявления на участие в аукционе принимаются ежедневно в рабочие дни с 8.00 до 13.00 и с 14.00 до 15.00 по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 62, к. 104, начиная со дня публикации извещения. Последний день приема заявлений на участие в аукционе в прилагаемых к ним документами 9 января 2013 г. с 8.00 до 13.00 и с 14.00 до 15.00. Заявления, поступившие после установленного срока, не рассматриваются. Сроком поступления заявления является дата его регистрации в журнале регистрации заявлений на участие в аукционе.
Заключительная регистрация участников аукциона 10 января 2013 г. с 10.00 до 10.50.
Изолированное помещение расположено в одноэтажном кирпичном здании; перекрытие деревянное, крыша шиферная

Сведения о предмете торгов				
Наименование и краткая характеристика	Место нахождения	Краткая характеристика объекта	Начальная цена предмета торгов, тыс. руб.	Сумма задатка, тыс. руб.
Изолированное (административное) помещение 85,8 кв.м	Могилевская обл., г. Чериков, ул. Лепешинского, д. 19, пом. 2	Изолированное помещение расположено в одноэтажном кирпичном здании; перекрытие деревянное, крыша шиферная	34 489,260	3 400,0

Начальная цена предмета торгов понижена на 20 процентов.
Задаток перечисляется на расчетный счет фонда «Могилевоблимушество» № 3642900001315 в филиале № 700 – Могилевское областное управление ОАО «СБ» «Беларусбанк», код 536, УИИ 700052050.
Аукцион является открытым, его участниками могут быть граждане Республики Беларусь, юридические лица и индивидуальные предприниматели Республики Беларусь, а также иностранные инвесторы (иностранное государство и их административно-территориальные единицы в лице уполномоченных органов, международные организации, иностранные юридические лица, иностранные организации, не являющиеся юридическими лицами, созданные в соответствии с законодательством иностранных государств, иностранные граждане, граждане Республики Беларусь и лица без гражданства, постоянно проживающие за пределами Республики Беларусь).
Для участия в аукционе в указанный в настоящем извещении срок в указанный «Могилевоблимушество» подается заявление на участие в аукционе со следующими документами: заверенная банком копия платежного поручения о внесении суммы задатка на расчетный счет, указанный в извещении; индивидуальный предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации юридического лица и его подлинник для заверения его копии организатором аукциона; юридическим лицом – доверенность, выданная представителем юридического лица (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководителем), а также копии учредительных документов и свидетельства о государственной регистрации юридического лица и их подлинники для заверения их копии организатором торгов; иностранным юридическим лицом, иностранной организацией, не являющейся юридическим

лицом, созданной в соответствии с законодательством иностранных государств, иностранным государством и их административно-территориальными единицами в лице уполномоченных органов, международной организацией – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов, выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть подготовлена в течение шести месяцев до подачи заявления на участие в торгах) либо иное эквивалентное доказательство статуса юридического лица в соответствии с законодательством страны происхождения, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с нотариально удостоверенными переводами на русский или белорусский язык; представителем иностранного инвестора – легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности иностранного инвестора, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с нотариально удостоверенными переводами на русский или белорусский язык; представителем гражданина Республики Беларусь или индивидуального предпринимателя – доверенность.
При подаче документов на участие в торгах граждане Республики Беларусь, иностранные граждане, физические лица (граждане Республики Беларусь и лица без гражданства), постоянно проживающие за пределами Республики Беларусь, в том числе представители юридических лиц Республики Беларусь, представители иностранных инвесторов предоставляющий паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.
Прием заявлений на участие в аукционе со всеми необходимыми документами заканчивается в установленные организатором аукциона

день и время, указанные в извещении.
К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, перечисленные выше, подавшие организатору аукциона в названный в извещении срок заявление с приложением необходимых документов и внесшие в установленном порядке на указанный в извещении расчетный счет сумму задатка, зарегистрированные в журнале регистрации заявлений на участие в аукционе, получившие билеты участников аукциона с указанием даты регистрации заявления и заключившие с организатором аукциона соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона.
Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время, но не позднее чем за три дня до наступления даты его проведения, при этом объявление об отказе от проведения аукциона публикуется в газете «Звязда».
Победитель (единственный участник) аукциона в течение 3 рабочих дней со дня проведения аукциона возмещает затраты на организацию и проведение аукциона, включая расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения.
Срок подписания договора купли-продажи имущества – не позднее 2 рабочих дней со дня возмещения вышеназванных затрат.
Оплата за имущество осуществляется денежными средствами по безналичному расчету в течение 30 календарных дней со дня заключения договора купли-продажи имущества. Покупателю по его письменному заявлению может быть предоставлена рассрочка оплаты имущества с ежемесячной индексацией платежей.
Информация об объектах, предлагаемых к продаже, размещена на сайтах Могилевского областного исполнительного комитета region.mogilev.by и Государственного комитета по имуществу Республики Беларусь gki.gov.by.

■ Май на ўвазе

ПРАБЛЕМЫ З ЭКАЛОГІЯЙ ЛЕПШ ПАПЯРЭДЗІЦЬ

У вас праблема з даступна да экалагічнай інфармацыі па стане навакольнага асяроддзя (вады, паветра, глебы, радыяцыйнай сітуацыі)? Ёсць жаданне, аднак не ведаеце, як паўдзельнічаць у працэсе прыняцця экалагічна значных рашэнняў на рэгіянальным узроўні? Патрэбна кансультацыя спецыялістаў у галіне экалагічнага права? Тады варта звярнуцца ў рэгіянальны Орхускі цэнтр, створаны ў Гродне на базе абласной прыродаахоўнай службы. Гэта сумесны праект ЕС/ПРААН «Садзейнічанне развіццю ўсеабаўмнай структуры міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне аховы навакольнага асяроддзя ў Рэспубліцы Беларусь».

Сёння ў 13 краінах дзейнічае ўжо больш за 40 Орхускіх цэнтраў. Назва паходзіць ад горада ў Даніі, дзе ў 1998 годзе была прынята Канвенцыя еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН аб доступе да інфармацыі, удзеле грамадскасці ў працэсе прыняцця рашэнняў і доступе да правасуддзя па пытаннях, што да-

тычацца навакольнага асяроддзя. Пры гэтым Орхуская канвенцыя не проста абавязвае адпаведныя правы ўсіх зацікаўленых грамадзян у экалагічнай сферы, але і вызначае абавязкі дзяржаўным органам у рэалізацыі іх абавязкаў, а прадстаўнікам грамадскасці — у ажыццяўленні іх правоў па гэтай канвенцыі.
У нашай краіне Орхуская канвенцыя зацверджана Указам Прэзідэнта № 726 ад 14 снежня 1999 г. І ўжо амаль 7 гадоў у Мінску на базе РУП «БелНДЦ «Экалогія» дзейнічае Орхускі цэнтр Рэспублікі Беларусь. За гэты час туды паступіла каля 2 тысяч зваротаў грамадзян і арганізацый.
— Звяртаюцца нават буйныя прадпрыемствы. Ведаючы аб існаванні Орхускай канвенцыі, яны не хочуць канфліктных сітуацый з грамадскасцю і зацікаўлены ў тым, каб саекасаво, без вяртання дакументацыі на дапрацоўку зняць праблему, — зазначае кіраўнік Орхускага цэнтра ў Беларусі Вольга ЗАХАРАВА.

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ТОРГАХ

Наименование (описание) имущества	Лот № 1 – ограждение из ж/б панелей – 90 м.п., стоимостью 17 992 000 рублей.
Собственник (владелец) имущества	ГПРСКУП «Витебскоблремстрой»
Местонахождение (адрес) имущества	г. Витебск, ул. Серова, 21
Место (адрес), дата и время проведения торгов	г. Витебск, ул. Правды, 32, каб. 318 21.12.2012 в 11.00
Обременения	Без обременений
Справочная информация об организаторе торгов	Хозяйственный суд Витебской области: 210101, г. Витебск, ул. Правды, д. 32, каб. 318, http://vitebsk.court.by/ тел./факс (80212) 49 13 45, (8 029) 366 40 15 судебный исполнитель Бурakov Игорь Вячеславович, старший судебный исполнитель Бородулин Алексей Александрович, тел.: (80212) 49 13 40, (8044) 746 73 00
Условия и порядок проведения торгов	Лицо, желающее принять участие в торгах, до начала торгов обязано: 1. Подать письменную заявку на участие в торгах и дать подписку об отсутствии препятствий для приобретения имущества, предусмотренных законодательством. 2. Внести задаток в размере 10 процентов от стоимости имущества (по каждому лоту) на депозитный счет хозяйственного суда Витебской области № 3642903002094 в 200 филиале ОАО «СБ» «Беларусбанк», г. Витебск, код 635, УИИ 300007670, не позднее 17.00 20.12.2012. Минимальная величина первого шага – 5% от первоначальной стоимости лота. В соответствии с пунктом 1 Указа Президента Республики Беларусь от 05.05.2009 № 232 «О некоторых вопросах проведения аукционов (конкурсов)» возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется участником, выигравшим торги.

■ Кватэрнае пытанне

ПЛАЦЦЬ? НЕ ТРЭБА

Мы з мужам пражылі 46 гадоў — без рэгістрацыі шлюбу. Цяпер яго не стала... Кватэру (у прыватызацыі ўдзельнічаў толькі ён, я прапінана ў іншым месцы) нябжочкі завяшчаў мне. Патлумачце: прымаючы спадчыну ад — юрыдычна — чужога чалавека, ці не давядзецца мне плаціць лішнія грошы ў якасці падатку?
Г. С., г. Гомель.
Пры разглядзе гэтага пытання неабходна мець на ўвазе, што Падатковым кодэксам Рэспублікі Беларусь (ПК) устаноўлены пэўныя льготы для грамадзян па падаткаабкладанні.
У прыватнасці, згодна з падп. 1.17 арт. 163 ПК, вызваляюцца ад абкладання падаходным падаткам даходы плацельшчыкаў, якія атрымліваюцца ад фізічных асоб у выглядзе спадчыны. Выключэнне складаюць узнагароджанні, якія выплываюць са спадчынікам (правапераемцам) аўтару твораў навукі, літаратуры, мастацтва, вынаходніцтваў, карысных мадэляў, прамысловых узораў і іншых вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці, а таксама наследнікам асоб, якія з’яўляліся суб’ектамі сумежных правоў.
Віктар САВІЦКІ

Извещение о проведении 20 декабря 2012 г. открытого аукциона (с условиями) по продаже права заключения договоров аренды открытых площадок с покрытием для размещения объектов мелкорозничной торговли плодоовощной продукцией, функционирующей в весенне-осенний период в г. Минске

№ предмета торгов	Адрес открытой площадки	Целевое использование	Архитектурная форма объекта	Арендная площадь, кв.м	Начальная цена, рублей
Партизанский район г. Минска, отдел архитектуры и градостроительства, тел. 294-66-61; отдел торговли и услуг, тел. 294-70-94					
1.	ул. Ванеева, 26	торговый объект по реализации плодоовощной продукции	палатка	5	500 000
2.	ул. Ф. Скорины, 16	торговый объект по реализации плодоовощной продукции	палатка	5	500 000
Первомайский район г. Минска, отдел архитектуры и градостроительства, тел. 280-02-21; отдел торговли и услуг, тел. 281-61-47					
3.	ул. Купревича, 1/1 (возле автобусной остановки)	торговый объект по реализации плодоовощной продукции	павильон	5	500 000
Центральный район г. Минска, отдел архитектуры и градостроительства, тел. 306-44-33; отдел торговли и услуг, тел. 203-01-46					
4.	ул. Л. Украини, 4-Б, место № 1	торговый объект по реализации плодоовощной продукции	палатка	5	500 000
5.	ул. Л. Украини, 4-Б, место № 2	торговый объект по реализации плодоовощной продукции	палатка	5	500 000
6.	ул. Заславская пересечение с пр. Машерова (ост. общ. транспорта), место № 2	торговый объект по реализации плодоовощной продукции	палатка	5	500 000

Условия аукциона:
Победитель аукциона за счет собственных средств обязан:
- установить объект требуемой архитектурной формы и обеспечить его функционирование в соответствии с указанным целевым назначением;
- обеспечить подключение объекта к источнику электроэнергии (при необходимости);
- установить контейнер и заключить договор со спецпредприятием на вывоз мусора (при необходимости);
- по завершении сезона произвести демонтаж объекта.
Согласование внешнего вида и оформления объекта осуществляется победителем аукциона в установленном Мингорисполкомом порядке.
В соответствии с решением Мингорисполкома от 21 марта 2012 г. № 885 продолжительность сезона функционирования объектов сезонной мелкорозничной торговли сети в 2012 г. установлена с 15 апреля по 15 ноября (при благоприятных погодных условиях). Продолжительность сезона функционирования объектов мелкорозничной торговли плодоовощной продукцией установлена решением Мингорисполкома от 4 сентября 2003 г. № 1563 с 1 марта по 1 декабря (при благоприятных погодных условиях).
Организатор аукциона – УП «Минский городской центр недвижимости», г. Минск, ул. К. Маркса, 39.
Аукцион состоится 20 декабря 2012 г. в 10.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов.
Документы на участие принимаются с 10 по 18 декабря 2012 г. в рабочие дни (с 9.00 до 13.00, с 14.00 до 18.00, в пятницу до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6. Документы, поданные после указанного времени, не рассматриваются.
Срок договора аренды – 5 лет.
Победитель аукциона для заключения договора аренды обязан зарегистрироваться в качестве субъекта хозяйствования.
Со схемами размещения открытых площадок можно ознакомиться у организатора аукциона.
Оплата за право заключения договора аренды осуществляется победителем аукциона разовым платежом в течение 5 рабочих дней со дня проведения аукциона. Договор аренды с победителем аукциона заключается в течение 5 рабочих дней со дня проведения аукциона и подписания протокола о его результатах.
В соответствии с решением Мингорисполкома от 25 апреля 2012 г. № 1299 размер арендной платы, согласованный Мингорисполкомом, в отношении открытых площадок с покрытием для размещения объектов мелкорозничной торговли плодоовощной продукцией составляет:
за март – 3 базовые арендные величины за 1 квадратный метр арендуемой площади;
за апрель – сентябрь – 4 базовые арендные величины за 1 квадратный метр арендуемой площади;
за октябрь – ноябрь – 3 базовые арендные величины за 1 квадратный метр арендуемой площади.

Базовая арендная величина с 1 апреля 2012 г. составляет 54 000 рублей. В дальнейшем в соответствии с п.2.1 Указа Президента Республики Беларусь от 29 марта 2012 г. № 150 размер базовой арендной величины ежегодно устанавливается Советом Министров Республики Беларусь с учетом изменения индекса потребительских цен за предыдущий год по отношению к предшествующему и применяется с 1 апреля года, в котором он установлен.
Аукцион проводится в порядке, предусмотренном Инструкцией о порядке организации и проведения торгов по продаже права заключения договоров аренды зданий, сооружений и помещений, находящихся в коммунальной собственности г. Минска, утвержденной решением Мингорисполкома от 23.09.2009 № 250.
Для участия в торгах лицо, желающее участвовать в торгах, в течение срока, установленного для приема документов на участие в аукционе, подает заявление на участие в торгах по установленной форме со следующими документами:
заявление об ознакомлении с объектом недвижимости, право заключения договора аренды которого выставлено на торги, по установленной форме;
копия платежного поручения о внесении задатка в размере 10 процентов от начальной цены предмета аукциона на расчетный счет № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, пр. Машерова, 80, код 153001369, УИИ 190398583 УП «Минский городской центр недвижимости». Задаток должен быть внесен до 17 часов 30 минут 18.12.2012 г. гражданином Республики Беларусь – копия документа, удостоверяющего личность, без нотариального засвидетельствования (паспорт, страницы 31, 33 и страница с регистрацией места жительства (пропиской));
индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;
юридическим лицом Республики Беларусь – доверенность, выданная представителем юридического лица (за исключением случаев, когда юридическое лицо представляет его руководителем), документ, подтверждающий полномочия руководителя юридического лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица, без нотариального засвидетельствования (копии свидетельства о государственной регистрации и устава, при необходимости копии контракта с руководителем), документ с указанием банковских реквизитов юридического лица (информационное письмо), документ о назначении руководителя;
иностранным гражданином – копия документа, удостоверяющего личность, с переводом на белорусский или русский язык (подпись переводчика нотариально удостоверяется), документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной небанковской кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованием в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;

представителем гражданина Республики Беларусь или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность; представителем иностранного гражданина – легализованная в установленном порядке доверенность;
представителем иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение шести месяцев до подачи заявления на участие в торгах) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения и засвидетельствованные в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной небанковской кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованием в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык.
К участию в торгах по предметам торгов, целевое использование которых предусматривает осуществление предпринимательской деятельности, допускаются юридические лица и индивидуальные предприниматели.
При подаче документов на участие в торгах граждане, индивидуальные предприниматели, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, руководители юридических лиц предоставляющий документ, удостоверяющий личность (паспорт).
При отсутствии у граждан, индивидуальных предпринимателей текущего (расчетного) счета, он должен быть открыт в учреждении банка до подачи заявления на участие в торгах и указан в соответствующем заявлении.
Ответственность за достоверность сведений, указанных в документах, предоставляемых для участия в торгах, несут лица, желающие участвовать в торгах.
К участию в торгах допускаются лица, подавшие организатору торгов в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе, соответствующее заявление с приложением необходимых документов, внесенные в установленном порядке задаток и заключившие соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе организации и проведения торгов в соответствии с установленной формой.
Победитель аукциона в течение 5 рабочих дней со дня проведения аукциона обязан возместить УП «Минский городской центр недвижимости» затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения. Информация о затратах, порядке и сроках их возмещения доводится до сведения участников перед началом торгов под роспись.
Телефон для справок (017) 327 40 22. Интернет: www.mgcn.by

■ Асабістае

СЭРЦЫ, ПОЎНЫЯ ДАБРЫНІ

Святлана Давальцова ўдзельнічае ў акцыі як звычайны жыхар сельсавета.

Мяне ўразаў адзін выпадак. Адбылося гэта зусім нядаўна. І не ў буйным горадзе, абласным цэнтры, а, між іншым, у аграгарадку Міханавічы, што нападаль ад нашай сталіцы. Тамтэйшы праваслаўны прыход храма свяціцеля Дзімітрыя Растоўскага пры падтрымцы мясцовага сельсавета правёў акцыю «Падары радасць!». Яе сэнс — дапамагчы тым сем'ям, якім неабходна матэрыяльная дапамога, дзе бацькі па пэўных прычынах не могуць забяспечыць сваіх дзетак. Галоўнай пляючай гэтага праекта сталі 4 мясцовыя харчовыя крамы. У кожнай з іх — стэнды са спецыяльнымі кошыкамі, а на палічках — таблічкі, якія запрашаюць удзельнічаць у акцыі. Любы ахвотны мог набыць нешта з адпаведных прадуктаў, пакласці ў кошык — і ўсё, ты паўдзельнічаў у акцыі, зрабіў свой унёсак у добрую справу! Восць такіх вельмі лёгкіх, аднак прай гэтым неабходны і сур'ёзны шлях акцыі.

Цікава, калі мы на пачатку мерапрыемства з фатографам толькі патрапілі ў адну з мясцовых крамак, дык убачылі ўжо запоўненую торбачку.

Прызнасца, я ніколі не трапляў у сітуацыі, пра якія гойдзе тут гаворка. Аднак заўжды ставіўся з асаблівай павагай да тых, хто не проста жаа, але робіць, дапамагае тым, хто жыве ў нястачы.

Аказваецца, людзям часам не трэба вялікіх рэкламных білбордаў, а хопіць самай мінімальнай інфармацыі, якая і падштурхне іх да дзеяння. — Гэта першая падобная акцыя для Міханавічаў, — кажа Святлана Давальцова, старшыня Міханавіцкага сельскага Савета. — Ідэя належыць айцу Дзімітрыю Грыцэнку, настаяцелю прыхода храма свяціцеля Дзімітрыя Растоўскага. Мы не арганізавалі гэтую акцыю. Яна сыходзіць з сэрцаў людзей, ад міласэрнасці. І я тут такі самы госяць, як і любы прысутны.

Як кажа айцец Дзімітрый Грыцэнка, ініцыятар акцыі, ідэя ўзнікла даўно, але падобнае мерапрыемства патрабавала асэнсавання. «З аднаго боку, яно простэе, а з іншага — маштабнае для населенага пункта. Акцыя дапамагае зрабіць нам добрую справу, не затрачваючы шмат часу».

— Але ўсё ж такі, якія выбралі прадукты? — звяртаемся з пытаннем да святара. — Мы наведвалі сем'і, якія маюць патрэбу ў дапамозе. У іх мы і ўдакладнялі, якія прадукты найбольш патрэбныя. Гэта мука, алеі, цукар, садавіна для дзетак. Які жадаюць вынік акцыі? Падтрымка насельніцтва Міханавічаў у тым, што добра справы павінны заставацца для нашага грамадства асноўнымі каштоўнасцямі. А калі мы будзем такія справы падтрымліваць, тады і нашы дзеці будуць пераймаць гэтыя рысы.

— Ведаеце, акцыя выклікала рэзананс у Міханавічах, — адзначае Аксана Пунінская, удзельніца, дырэктар Мінскага раённай цэнтральнай бібліятэкі. — Падобныя акцыі павінны быць нормай жыцця. І, спадзяюся, праводзіць іх у нас будуць пастаянна.

Дарэчы, як адзначыла Алена Гадалава, каардынатар акцыі «Падары радасць!», дырэктар Міханавіцкага Дома фальклору, за першую гадзіну ў трох крамах сабралі па два кошыкі прадуктаў. Сэрцы людзей і сапраўды поўныя дабрыві. Часам варта толькі накіраваць іх, ахвотны дапамагчы, у адпаведным кірунку. Як гэта рабіць, у Міханавічах ведаюць добра.

Тарас ШЧЫРЫ

ДЗЯЎЧАТЫ — НАПЕРАД! ДЗЯЎЧАТЫ — ЗМАГАЙЦЕСЯ! ДЗЯЎЧАТЫ — НА ПОЛІ НЕ ЗАСЫНАЙЦЕ!

Адкрытае першынство Беларусі па чарлідынгу сярод вышэйшых навучальных устаноў прайшло ў сталіцы. Адзнацца камандай з дзевяці ВНУ Мінска, Гродна, Брэста, Гомеля пазмагалі ў розных мінімацыях — як парных, так і камандных. Арганізатарамі мерапрыемства выступілі Беларускае федэрацыя чарлідынгі і каманда падтрымкі і Міжнародны ўніверсітэт «МІТСО».

Сёння чарлідынг — гэта не толькі арганізаваная падтрымка спартыўных камандаў падчас спаборніцтваў, але і самастойны від спорту. Скандаванне, скачкі, воллескі, танцы, акрабатычныя і гімнастычныя элементы, піраміды — усё гэта неад'емная частка выступленняў груп падтрымкі. Дарэчы, акрамя дзятчат, гэтым відом спорту актыўна займаюцца і хлопцы: менавіта яны дапамагаюць рабіць складаныя падтрымкі. Сёння чарлідынг у нашай краіне стаў даволі папулярным, таму амаль у кожнай навучальнай установе, у школе ці ўніверсітэце, ужо ёсць свая каманда. Менавіта дзятчаты ў яркіх маляўнічых касцюмах, якія ведаюць тысячы крычалак і з лёгкасцю закідаюць ногі вышэй галавы, з'яўляюцца сапраўднымі завадатарамі і лідарамі на любым спаборніцтве.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

У ГОНАР ЁНАСА ЯБЛОНСКІСА

На будынку былой мужчынскай гімназіі ў Гродне будзе устаноўлена мемарыяльная дошка ў гонар выдатнага літоўскага вучонага і грамадскага дзеяча Ёнаса Яблонскіса.

Пра гэта Генеральны консул Літвы ў Гродне Аўшра Чарнявічэне паведаміла падчас «круглага стала» ў ГрДУ імя Янкі Купалы з удзелам беларускіх і літоўскіх навукоўцаў, прысвечанага 100-годдзю працы Ёнаса Яблонскіса ў горадзе над Нёманам. Заснавальнік літоўскай літаратурнай мовы выкладаў грэчаскую і латынь, праўда, пра яго дзейнасць у Беларусі практычна нічога не вядома. Мажліва, ёсць звесткі ў гродзенскіх архівах і ўспамінах беларускіх дзятчаты, спадзяецца прафесар Шаўляйскага ўніверсітэта Гедра Чапайцэне.

Дарэчы, у Гродзенскім дзяржаўным ўніверсітэце імя Янкі Купалы створаны Цэнтр літоўскай мовы і культуры. І літаральна напярэдадні «круглага стала» ў гонар Ёнаса Яблонскіса з суседняй краіны прыйшла прыемная навіна: студэнтка-паікурска філалагічнага факультэта Наталія Райко паказала стапрацэнтыны вынік (!) на выпрабавальным тэсціраванні па літоўскай мове. Паводле інфармацыі выкладчыка Пятраса Стоцкуса, які праводзіць заняткі ва ўніверсітэце, такога поспеху замежныя студэнты дагэтуль яшчэ не дасягалі.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

ШАШКІ

Пад рэдакцыяй міжнароднага арбітра Мікалая ГРУШЭЎСКАГА

Кансультант і аўтар

№ 11 — 31, 4 (37) 41, 35 (20A) 32, 15x. A(42) 37,47x.

ШАСНАЦАТЫ
Гэты конкурс працягваецца чарговымі заданнямі Л.С. Вітошкіна, у якіх белыя пачынаюць і выйграюць:

№ 16/12. **Белыя:** 12, 24, 25, 31, 33, 39, 42, 43, 44 (9). **Чорныя:** 1, 9, 16, 22, 27, 29, 32, 36, 41 (9).

№ 16/13. **Белыя:** 16, 27, 32, 37, 38, 39, 40, 44, 48, 49 (10). **Чорныя:** 10, 13, 17, 20, 21, 23, 26, 29, 30, 35 (10).

№ 16/14. **Белыя:** 21, 27, 28, 31, 35, 37, 38, 39, 41, 43, 44 (11). **Чорныя:** 2, 4, 8, 9, 10, 13, 16, 29, 40 (9).

НА ПРЫЗЫ КАЛЕКТЫВУ
Яны устаноўлены для лаўрэатаў конкурсу «Пагода ў доме» Свіслацкім прадпрыемствам жыллёва-камунальнай гаспадаркі. Працягваем спаборніцтва рашальнікаў:

РАШЭННІ
«За дошкай майстар» (Л. Науроцкі): пры простых чорных на f2 ці на b2 — h7, g5, e7, f4, f8, b8x. **Аўтарскі-16** (Л. Вітошкін): № 10 — 22, 41, 21, 5, 32, 49x і

№ 9/7. **Белыя:** e5, g5, g7, h2, дамка f6 (5). **Чорныя:** b4, c7, d2, e3, h8 (5).

Выйгрыш.
Па-за конкурсам развяжыце двойныя міні-проблемы:

11. **Белыя:** a3, b2, c1, e5, h6 (5). **Чорныя:** a5, a7, c5, d2, e3, e7 (6). Нічыя: першае кампазіцыйнае разгалінаванне — 1. bc3 2. ef3 3. h:d2 ab6 4. dc3 5. c:e3 ab6 6. ed4 7. a:a7=.

Другое КР (1. ef6=) застаецца за вамі.

12. **Белыя:** a5, c5, d2, e5, f6, h6 (6). **Чорныя:** a7, c7, d8, f2, h8 (5). Перамога белых: 1-е КР — 1. e3, d6, 3. c7, f8 (a5) h6 (b6) f8 (c5) a3 (g7) b2 (h6) c3 (g5) d2 (h4) e1x. 2-е КР (3. f8x) пашукайце самастойна.

Тым, хто справіцца з імі, будуць залічаны папярэднія заданні. Іх рашэнні судзіць ўлічыць і тады, калі ў конкурсных заданнях удзельнікі набяруць аднолькавую колькасць ачкоў.

Тэрмін для адказаў традыцыйны — два тыдні. Накіроўвайце іх на адрас:

220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда», рубрыка «Шашкі».

Даты 1635 год — упершыню была выказана ідэя будаўніцтва канала, які злучыў бы басейн ракі Прыпяць з Заходнім Бугам. Але толькі ў 1785 годзе ў горадзе Гарадзец Кобрынскай эканоміі адбылася знамянальная падзея — адкрыццё Каралеўскага канала (Дняпроўска-Бугскі канал). Судна з каралём Станіславам Аўгустам на борце ўрачыста праплыло да наступнага шлюза.

1812 год — Напалеон Банапарт у беларускім мястэчку Смагонь перадаў камандаванне рэшткамі войскаў маршалу Мюрату і, пераагрануўшыся ў цывільную вопратку, таемна выехаў у Парыж.

1879 год — была ўпершыню запатэнтавана аўтаматычная тэлефонная сувязь. Тэлефонныя размовы да гэтага часу ажыццяўляліся толькі пры дапамозе тэлефоннага аператара. Вынаходка Дэніэла і Томаса Коналі і Томаса МакТыга дазваляла тэлефанаваць без дапамогі тэлефаніста. Але аператары патрэбны былі яшчэ як мінімум 13 гадоў, таму што першае вынаходства аўтаматычнай сувязі так і не атрымала камерцыйнага увасаблення.

Было сказана

Андрэй Волян (1530—1610), палітычны дзеяч, філосаф, праўзнавец, ідэолаг рэфармацыйнага руху на Беларусі:
«Гнеў — ён ёсць не што іншае, як прыкмета слабовольнасці, пры якой для ўзважанай памяркованасці няма месца».

А не шкодзь!

ТРЫМАЮЧЫ НАПАГАТОВЕ ВІНТООКУ З АПТЫЧНЫМ ПРЫЦЭЛАМ...

Менавіта ў такім выглядзе супрацоўнікі Асіповіцкай міжрайінспекцыі засталі ўначы мужчыну, які падкрадаваўся да статка дзікоў.

Затрыманне адбылося паблізу вёскі Янаўка Асіповіцкага раёна. Браньерам (а паліяўнічы не змог прад'явіць ніякіх дакументаў, якія пацвярджалі законнасць яго знаходжання ў паляўнічых угоддзях) аказаўся мясцовы жыхар. Канфіскаваная ў яго малакаліберная вінтоўка з аптычным прыцэлам была зарэджаная. Прычым у органах унутраных спраў зброя не зарэгістравана, — паведаміла прэс-сакратар Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь Вольга Грамовіч. — Апроч адміністрацыйнай адказнасці, паршульніка чакае і крмінальнае: за незаконнае набыццё, захоўванне і нашэнне паляўнічай агнястрэльнай гладкаствольнай зброі ці боепрыпасу да яе.

Сяргей РАСОЛЬКА

Давол на наведванні	Музычна-драматычны твор	Ступень жыццёва-дзейнасці арганізма	У грэчаскай мифалогіі крылаты конь	Аўтар оперы «Манон»	Вяршыня адрэжана без рукавоў і каўчур
Інертны газ	Гарпасёллак на Заходняй Дзвіне	Дэўней: азёр у лёгкай кавалерыі	Уземадзімага ў час сельгасработ	Дэўней: гэзгарыя галерка	Забір на кароткую дыстанцыю
Смутак, туга, душэўная прыгначнасць	Аднагалова алейная і кармавая культура	Шлях на дзвю берагах на пароме ці лодцы	Паметка «птушка» на палосе шыўткі	Лісцевая гарыя японскага паходжання	Мера зямельнай плошчы — 100 кв. км
Негусты аўсныя кісьлі	Перапачатковыя насаякомыя	Аздоба вырабу з каштоўнага металу	Стары, зношаны абутак	Дэўней: змянуе паловае ўжыванне	Госця Крыніцкіх у «Паўліцы»
Возера ў Барэзінскім запаведніку	Курорт у Краснадарскім краі	Высакі жывячая жывёла	Зачынная, утульная мясцовасць	Горад і порт на поўдні Францыі	
Дыпламатычны ранг	Адмысловы род каналаў	Сярэднеазіяцкі ядловец	Прэснаводная рыба з карпавых	Возера ў Эфіопіі, выток Бялыя Ніла	
Камандная спартоўца ў лёгкай атлетыцы					

5	8	9	1	3	
3			4	2	9
	2	3			5
			2		4
1	4			7	2
	6	3	9		2
9			7	1	8
		6			6

СУДОКУ. У квадраце 9×9 клетак размясціце лічбы ад 1 да 9 уключна такім чынам, каб у кожным радку, кожным слупку, у блоках 3×3 клеткі, абмежаваных тлустай лініяй, кожная лічба сустракалася толькі адзін раз, без паўтораў.

СЁННЯ

Месяц
Апошняя квадра 6 снежня. Месяц у сузор'і Дзевы.

Імяніны
Пр. Аляксандра, Аляксея, Максіма, Міхаіла, Паўла, Пракопа, Пятра, Уладзіміра, Фёдара, Філімона, Якава, К. Хрысціны, Генрыха.

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	9.11	16.49	7.38
Віцебск	9.08	16.32	7.24
Магілёў	9.01	16.39	7.38
Гомель	8.49	16.44	7.55
Гродна	9.25	17.06	7.41
Брэст	9.17	17.15	7.58

ЗАЎТРА

УСМІХНЕМСЯ

— Дзе мой народ? Я хачу, каб мяне сустракалі мае падданыя!
— Дарагая, цяпер дзве гадзіны ночы, дзеці даўно спяць. І дзе ты так напілася?

Няма нічога на свеце больш атрутнага, чым дружны жаночы калектыў!

Аудыторыя, ідзе экзамен па вышэйшай матэматыцы. Цішыня. Толькі сапенне і рыпенне ручак.

Раптам голас з задніх радоў:
— А ў войску зараз абед, макароны...

Купіць таблеткі для павышэння і развіцця інтэлекту. Не змог адкрыць каробку...

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. КАРПЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), В. КЛЮЧНІК (намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, Л. ЛАХМАНЕНКА, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, Л. СВЕДРЫЦКАЯ, А. СЛАНЕУСкі (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШКА, Л. ЦІМОШЫК.

НАШ АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмны — 287 19 19 (тэл./факс); адрасны — 287 18 64, падлікі і распаўсюджвання — 287 18 36, 287 18 51, корыдольная — 287 19 68, сакратарыята — 292 05 82, адрасных за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самарванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31; бухгалтары: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; ПРЫЁМ РЭКЛАМЫ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: info@zviazda.minsk.by, e-mail: rek@zviazda.minsk.by (для зваротаў); zvarot@zviazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не з'яўляюцца меркаваннямі рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй псымы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдагавана ў Рэспубліканскім унітарным прапрыетарстве «Вядавіцтва «Беларускі Дом друку», ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 25 885. Індэкс 63850. Зак. № 5511.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Нумар падпісаны ў 19.30
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 4 СНЕЖНЯ 2012 ГОДА.